Postimees

66. aastakäik.

Ilmub igal äripäewal.

Toimetuse ja talituse adress: „Postimees“ Tartu. — Könetraadid: talitusel nr. 80, toimetusel nr. 2-86. Telegrammi-adr.: Postimees Tartus.

Toimetuse könetunnid: Rüütli uul. nr. 9, lehe toimetuses igal äripäewal kella 12—2 lõunal. Peatoimetaja könet. 12½—2.

Käsikirjad mitte-kirjasaatjate poolt arwatakse hinna alla, kui neile tasunõudmine peale on kirjutatud. Sõnumid ja kirjeldusi tohib „Postimehest“ ainult allikat nimetades wõtta.

Lasteleht maksab ½ a. 6 marka, on ainult „Postimehe“ kaasandena tellitaw.

Üksik nummer maksab 3 marka.

Tellida wõib lehte igast päewast alates kuni iga kuu wiimase päewani. Adressi muutmise korral tuleb 5 marka maksta ja wana adress üles anda. Saatmata-jäänud numbrid saadab lehe talitus ainult 14 päewa jooksul peale numbri ilmumise maksuta järele.

„Postimehe“ tellimisehind kuus:

Kodumaale: { Talitusest ise ära wiies: 68 marka. / Postiga koju kätte saates: 75 marka.
Wäljamaale: . . . . . 100 marka.

Kuulutuste weeru millimeeter kuulutuste küljel 3 marka, lehe eesotsas 6 marka ja teksti keskel 7 marka; wäljamaa kuulutuste hind kahekordne. Eelmise päewa õhtuni ülesantud kuulutused ilmuwad järgmisel päewal.

Nr. 202. Teisipäewal, 5. septembril (23. augustil) 1922. Nr. 202.

Tänast lehte on 8 leheküljel.

"JDEAL"

5., 6. ja 7. septembril. — See on eeskawa, mille sarnast pole kaua nähtud!

„India põlewa taewa all“

ehk „Imede ja hirmsate saladuste maal“

Draama 6 osas paremate näitlejate kaastegewusel.

Nali 1 waatuses.

Tähele panna! 6. septembril. Näitelawal:

Karakteriiste tantsude tantsijanna Valeska Gertiny jumalagajätmise- ja tulu-õhtu.

Saawad weel esinema paremad kabaree jõud. Valeska Gertiny kannab ette: Vinjavsky masurka, polka karu pojaga jne.

Mängib kontsert-trio. — Algus ärip. kl. 5, pühap. kl. 3 p. l.

Eelteade: Lähemal ajal wiimase aja hiilgeteos **Julot Apasoh.**

APOLLO

Täna, 5., 6., 7. ja 8. sept. s. a. Üleilma kuulsa hüpnotiseerija

Ben Ali

wõõrusetendused.

Ben Ali saab tänasest peale näitelawal ka meesterahwaid hüpnotiseerima, ära õpetades soowijatel suitsetamise, joomise ehk teisi pahesid.

Ben Ali palub tungiwalt arste näitelawale konstateerima igat hüpnoosi und.

Ben Ali maksab 50.000 marka Tartu linna waestele, kui keegi arstidest tõeks teeb, et see tõsine hüpnoos ei ole.

Näitelinal suurepärane lõõkpilt

Colombine.

Draama 6 osas. Peaosas kuulus ESTHER CARENA.

Kaljapilt. — Uus suur salong-orkester. — Algus kell 5, pühapäewal kell 3.

Rahwasteliidu täiskogu kolmas konwerents alganud.

Rahwasteliidu sõjaasjanduse kommisjon kokku astunud.

Balti riikide wahelised raudtee konwerentsid Riias.

Kirjaoskamatud kodanikud ja rahwahääletuse algatamine. Kirjaoskamatuid ei tohi takistada allakirjutamast.

Wäärtpaberite wahetus wälisriikidega awatakse tulewal nädalal.

Tallinna köitmistööstodades algas eile streik.

Läti märgukiri Wenemaale desarmeerimise konwerentsi asjus.

Poola rügipea sõidab 12. sept. Bukaresti.

Inglise ametiühisuste kongress alganud. Osa wõtab 1800 saadikut.

Ingliismaa kawatseb ülemnõukogu kokku kutsuda.

Greeka-Türgi sõda. Greeklaste taganemine kestab edasi. Türklased 200 kilomeetri kaugusel Smürnast. Greeklased lasewad taganemisel kõik sillad õhku.

Beneeksia konwerents astub kokku sept. lõpul.

Ahisriikide sõeakawajate streik lõppenud.

Londoni-Berliini õhuühendus.

Millega ja millal lõpewad Peetri koguduse tülid?

Kui õpetaja Eisenschmidt suri, siis ei wõidud arwatagi, mis warsti Peetri koguduses sündima saab. Kõigile paistis asi lihtne olewat: Peetri kogudus leinab mõne aja ja siis walib ta õpetaja Eisenschmidtile wäärilise ja Peetri koguduse kui tähtsale linna koguduse wastawa õpetaja.

Igatahes paistis küll juba järgmisel päewal pärast õpetaja E. surma paljudele imelikuna jutt, mida kiriklistes ringides Tartus kuulda oli, et õpetaja Lauri soow olewat mõlemaid pihtkondi ühendada.

Kui õpetaja E. matuse järele õhtul koguduse nõukogu koosolekul praost Westrenl Doll Peetri koguduse I. pihtkonna esialgu- II. pihtkonna õpetaja hoole andis, tähendanud ta ka nende kuulujuttude peale. Selle peale wastanud nõukogu esimees hr. Märtson, et niisuguseid püüdeid Peetri koguduses ei olewat.

Kuid ometi on nad, mitmesugusel kujul nähtawale tulnud.

Misjugune on pihtkondade praegune seisukord? Kuna II. pihtkond, üldkoguduse nõukogu (kus, nagu teada, teine pihtkond peaaegu ainu-liksi esitatud) ja üldkoguduse peakoosolek (millest aga ainult II. pihtkond rahulikult osa wõib wõtta, kuna esimese pihtkonna könelejaid trampimise, wilistamisega sunnitakse waikima, ja I. pihtkond protesteerides lahkuma peab koosolekult, nõnda et otsusi õieti II. pihtkond üksi teeb) kramplikult pihtkondade liitumisest kinni hoiawad, konsistooriumi ringkirju seadusewastasteks ja praosti korraldusi „pealesundiwateks koguduse ja maksma kiriku seaduse wastu käiwateks“ tembeldatakse, korraldab I. pihtkond pihtkonda puutuwaid küsimusi konsistooriumi ringkirja põhjal 22. juunist s. a. nr. 4635 all.

Igatahes peaks makswate määruste järele niisugust koosolekut kõigepealt koguduse nõukogu wõi eesistejus wõi nõukogu juhataja tegema. Et ei nõukogu esimees ega ka nõukogu ise konsistooriumi ettekirjutuse, kui ka saja I. pihtkonna liikme kirjaliku palwe peale waatamata seda teinud ei ole, oli praostil täieline õigus omaltpoolt koosolekut kokku kutsuda, mis ka ära peeti.

Wõiks nüüd arwata: ehk lõpeb wiimaks see jant ja esimene pihtkond wõib warsti õpetaja walimisi ette wõtta.

Kuid wahepeal andis „Peetri koguduse“ wolinik, wannuk. adw. A. Beek, siseministeeriumi juures asutatud kolleegiumile kindral-konsistooriumile alluwates asjus konsistooriumi määruste ja praosti korralduste peale kaebtuse sisse, paludes kolleegiumi:

1) „tühjaks tunnistada Ew.-Lutheruse usu konsistooriumi ringkiri 22. juun. s. a. nr. 4635 niipalju, kui see Tartu Peetri koguduse puudub ja sellest konsistooriumile teatada;“

2) „Tartu praosti korraldused ringkirja ellumiimiseks, nagu pihtkondade täiskogude kokkukutsumistes, esialgu seisma panna.“

Usu asjade kolleegium ei ole asja lähemalt konsistooriumilt järele pärinud, ei ole ka järele taalunud, kas asjaolud kaebtuskirjas õieti walgustatud on. Näituseks seisab kaebtuskirjas: „Tartu praosti ja konsistooriumi korraldused on tehtud mööda minnes koguduse nõukogust ja wastu wiimase tahtmist, sest nõukogu toetab ühel meelel terwe koguduse wõlemate pihtkondade liikmete wastuwaidlemata rõhuw enamus, nagu see wiimasel hiljuti ärapeetud koguduse liikmete täiskogu koosolekul selgus.“ Muidugi arwatud kärarikas koosolek kirikus, kus otsusi tehti pärast seda, kui I pihtkond protesteerides kirikust lahkus. — Küll on aga kolleegium oma koosolekul 29. aug. s. a. otsustanud korraldused konsistooriumi ringkirja ellumiimiseks seisma panna. Seda teeb kolleegium asja kiruse pärast kahesugusel teel: sellest üheltpoolt konsistooriumile ette kirjutades, teiselt poolt praostile.

Nagu eile kuulsin, on konsistoorium otsustanud oma ringkirjale wastawaid tehtud korraldusi mitte seisma panna, waid praostile luba annnd 3. sept. kokkukutsutud koosolekut ära pidada.

Nõnda on Peetri koguduse pihtkondade omawahelistest sekeldustest põhjusmõttelise tähtsusega küsimus saanud. Nimelt: kas tahawad üksikud kogudused ja wabariigi walitsus juba 1919. aastast peale Eesti Ew.-Lutheri kirikus tarwitusele wõetud korda respekteerida, makswaks tunnistada, wõi mitte?

Wabariigi walitsuse poolt on Eesti ewang. luth. kirikule küll ainult §§ 4—21 tema põhikirjast aprillis 1919. a. kinnitatud. Need paragraafid puudutawad üksikkoguduse korraldust. See osa põhikirjast oli Tartus 1917. a. ärapeetud konwerentsil läbitöötatud ja wabariigi walitsusele käepärast. Aga selge oli, et wastawalt nendele üksikkoguduste korraldust puutuwatele paragraafidele pidi ka praoskondade ja terwe kiriku korraldus uuendatud saama, mis ka 1919. a. tehtud sai, mil puhul kirikupäew ja konsistoorium uuendatud kujul tegewusse astus. Konsistooriumi ja piiskopi walis kirikupäew, mille wastu wabariigi walitsus ei protesteerinud, waid kirikupäewa otsusi kinnitas.

Üldse on wabariigi walitsus seni nii kirikupäewa kui ka piiskopi ja uuendatud konsistooriumi tunnistanud, tema korraldustesse ennast mitte seganud, kuna kirikupäew täiesti demokraatlisel alusel töötab ja konsistoorium ja piiskop tema täidesaatwad organid on.

Aga ka üksikud kogudused on seni nii kirikupäewa kui ka konsistooriumi tunnistanud, tema määruste ja korralduste järele käinud, lugu pidades terwe kiriku tahtmisest, mida see kirikupäewa kaudu awaldab, — seda on teinud ka Peetri koguduse I. ja II. pihtkond. Just ka II. pihtkond! Kirikupäewale saadikuid saates, uut konsistooriumi 1919. a. walides, ja seni kirikupäewa ja piiskopi köikide määruste ja korralduste järele käies.

Köik see tegewus on „seadusewastane“ II. pihtkonna mõttes, sest seda tegewust lubawaid „seadusi“ ei ole Eesti wabariigis olemas. Sellega on 1919. aastast saadik ka Peetri koguduse II. pihtkond „seadusewastaselt talitanud.

Oodata on, et wabariigi walitsus konsistooriumi kiriku sisemisesse asjusse puutuwate korralduste tegemises takistama ei saa ja usuasjade kolleegiumi otsusi 29. augustist s. a. lihtsalt ignoreerib. Usuasjade kolleegium loodi ju wiimselt abielulahutamiste protsesside pärast, mis konsistooriumile weel alluwad, et wõimaldada edasikaebtusi. Mitte aga sellepärast, et kirikupäewa, sellega kiriklise rahwa soowe ja otsusi „kiires korras“ muuta wõi konsistooriumi poolt tehtud wastawaid korraldusi seisma panna.

Wõiks ütelda, et sellega oleks siis Peetri koguduse II. pihtkonna sõjatäik I. pihtkonna wastu oma wiimase lõpu leidnud (ehk küll moraalilisselt kirik selle all kaua kannatama saab).

Aga oletame, et wabariigi walitsus konsistooriumi, piiskopi ja praosti korraldusi „seadusewastasteks“ loeb ja usuasjade kolleegiumi otsusega ühineb.

Mis oleks siis tagajärg?

Tagajärg oleks, et köik Eesti waba rahwa kiriku senised püüded sellega ümber lükatud, rahwa ja kiriku korraldused läbisegi paisatud olekjid. Sellega tunnistaks aga ka wabariigi walitsus oma olekut kiriku wastu 1919.—1922. aastani „seadusewastaseks“.

Mis aga siis tuleb, on raske ütelda.

Igatahes on aga sel korral ka üks asi weel peale muu seadusewastane, seekord ilma jutumärkideta: nimelt Peetri „koguduse“ otsus I. pihtkonda kui tõeseiswat pihtkonda kaotada, II. pihtkonnaga ühte liita ühe ülemõpetaja all, kellele abid juure pannakse. Soowitan endist kirikuseadust, mis weel „täies ulatuses“ II. pihtkonna arwates maksma peab, Peetri kiriku nõukogule ja tema esimehele kätte wõtta ja sealt lugeda, mis seal uute pihtkondade asutamise ja pihtkondade kokkuliitumise üle seisab. Siis näeb ka II. pihtkond, kui kaugelt siis õieti Peetri koguduse „täiskogu“ otsus, pihtkondi kokku liita, „seadusega“ kokkukõlas on.

Prof. H. Rahamägi.

Koolidele:

jõuawad müügile 5. septembriks Saksamaal trükitud järgmised meie wäljaanded:

H. Pezold — Saksa keele õperaamat. Eelaste. Hind 65 marka.

H. Pezold — Saksa keele õperaamat. Esimene õpeaasta. Teine trükk. G. Tönissoni illustratsioonidega. Hind 90 marka.

H. Pezold ja E. Proffen — Saksa keele lugemisraamat 4. ja 5. õpeaasta (sõnastikuga).

H. Pezold ja E. Proffen — Saksa keele lugemisraamat. 6., 7. ja 8. õpeaasta (sõnastikuga).

Kirjastus A. S. „Warraku“ juhatus, kontor ja ladu asub Tallinnas, S. Tatari t. nr. 1, telef. 6—81. Äritunnid iga päew kella 9—5.

Osakond Tartus: trükk- ja köitmiskoda ning raamatukauplus, Rüütli tän. 24-26, Telefon 3-20.

Raamatud saadetakse ka järelmaksuga koju kätte. Õpetajatele, koolidele ja kogudele kõrged protsendid.

Kirjastus A.-S. „Warrak“.

Kadunud

punast ja walget kirja ponter **linnukoer** nimega „Nero“. Palutarse hea waewatasu eest ära tuua Päewa t. 3. Sõrra.

Suurturg 13 Automaat Telefon 63

Jga päew esimeseklassiline

kabaree.

Wõtawad osa paremad kodu- ja wäljamaa jõud: oop. lauljanna **Holewo-Kalininskaja.** Saksa-Prantsuse ilugem. subrette — **Terci de Kolar,** Hommikumaa tantsijanna — **Karmen,** Eesti naljalaulja — **Harri Linder,** kõige uuemate ja karaktertantsude ettekandjad — **L. Nigro** ja **A. Narbut.** Algus kell 10 õhtul. Direktsioon.

Ostke proowiks

Eesti Niidi Manufaktuuri õmblusniidi,

siis näete, et Eesti niit on wäga hea õmblemiseks, tugew ja elastiline. Rullide peal on tälesti 200 jardi. Nii siis kalliist Inglise niidi osta ei maksa.

Näituse ajal müüakse Eesti niidi wähem. arwul tehase hindadega näituse platsil

Eesti Tarwitajate Keskühisuse kioskis.

Alaline suuremal arwul müümine Eesti Tarwit. Keskühisuse Wiruwärawa puiest. 15 ja Balti puuwilla tehase ladus, Suur Karja t. 13.

Jda-Kaubamaja

Tallinnas, Wiru tän. nr. 4.

Telegrammide aadress: Jkko Telefon nr. 9-73.

Eksport JK KO IDA KAUBAMAJA-TALLINN KAUFHAUS-OST-REVAL Jmport

Suuremal arwul.

Alaline suur wäljawalik kõiksugu maja- ja köögimõusid: Alumiiniumist, emailleeritud, portselaanist, walgest plekist, teras- ja raudkaubad.

O-Ü. „Konserwi“ worstitehas

Tähtwere tän. nr. 4,

on tegewust alanud ja soowitab igasuguseid **worste.**

Müügikohad on esialgselt awatud tehase juures, **Tähtwere tän. nr. 4,** ja **Lihaturul laud nr. 159.**

Ilmunud:

C. Julii Caesaris

Commentarii de bello Gallico.

Comm. I, comm. VI (cap. 11—24).

Toimetanud Elmar Kikas.

1. Tekst. Hind 30 mk. 2. Seletused. Hind 70 mk.

E. K.-Ü. „Postimehe“ raamatukauplus.

Päewaudised.

Jäämurdja „Wäinämöise“ küsimus.

Jäämurdja „Wäinämöise“ küsimus selgab praegu weel lahendamata. Nagu wiimased teated Helsingist könelewad, astuwat ka Soome walitsus samme selleks, et Eesti õigustatud nõudmised selle jäämurdja peale rahuldatud saaksid.

Kinnituft leiawad teated, et Soome walitsus „Wäinämöiset“ Wene walitsusele wälja ei anna, waid kõrwalisele, asjast mitte huwitatud riigile sel juhtumisel, kui seda laewa otsekohe Eestile wälja anda ei saa.

Raudteekonwerentsid Riias.

5. septembril astub kokku Riias Eesti-Läti raudtee konwerents, kus harutusele tuleb mõlema riigi raudtee transiit-tariifi ühtlustamine kui ka kaubaladude maksu küsimus. Alus sellele pandi juba Tallinna konwerentsil.

7. septembril peetakse ära Eesti-Lätiedu raudteede esitajate konwerents, mis wälja töötab ühise plaani otsekohese ühenduse jaoks.

Rahwasteliidu sõjaasjaodutse kommisjon kokku astunud.

Harutusel lord Esheri kawa.

Rahwasteliidu sekretariaadi teadaande järele astus rahwasteliidu sõjaasjanduse kommisjon 30. augusti hommikul Genfis kokku, et läbi kaaluda lord Esheri ettepanekuid üldise sõjaettewalmistamiste wähenduse kohta.

Kommisjon, mis töötab Prantsuse admiraal Jehenne'i juhatuse all, otsustas teha kolmele alamkommisjonile (maa-, mere-, õhusõja) ülesandeks uurida oma eriala seisukohalt lord Esheri kawa tehnilist külge.

(Eta.)

Eksiarwamiste ärahoidmiseks teatab wälisministeerium.

A wiimasel Balti riikide wälisministrite koosolekul Tallinnas ainult wastastikku mõtteid wahetati ja seepärast ei wasta tõele teated, nagu oleks seal otsustatud omi esitajaid rahwasteliidu täistogu istangul artikkel 10 muutmata alalhoidmise ja artikkel 18 wäljaheitmise poolt hääletada lasta. Põhimõtted, mille järele Eesti esitajad rahwasteliidus on kohustatud talitama, awaldati juba wälisministri jutuajamisel ajakirjanikkudega 23. augustil. Eesti esitajate üldsihiks on kaasa aidata rahwasteliidu tugewnemiseks ja tema autoriteedi tõstmiseks.

(Eta.)

Kirjaoskamatuid kodanikka ei wõi rahwaalgatuse korras allakirjutamast takistada.

Administratiiw asjade peawalitsus on kõigile linna- ja maakonnawalitsustele järgmise ringkirja saatnud: On ilmsiks tulnud, et rahwahääletamisel mõned linna- ja wallawalitsused ei lase kirjaoskamatuid riigikodanikke rahwaalgatuse korras alla kirjutada. Et Eesti wabariigi põhiseaduse („R. T.“ 113/114 — 1920. a.) ja Riigikogu walimise, rahwahääletamise ja rahwa algatamise õiguse seaduse („R. T.“ 105/106 — 1920. a.) järele ei ole kirjaoskamatutel kodanikkudel hääleõigus ära wõetud, tuleb rahwahääletusel käia Balti eraseaduse par. 3038 ja teiste seaduste järele, kus on kirjaoskamatute kodanikkude allakirjutamise kord ettenähtud.

(Eta.)

Ajakirja „Walwe“ asjad kohtus.

Eile olid Tallinna-Haapsalu rahukogus harutusel 5 kaebtust ajakirja „Walwe“ wastutawa toimetaja Waarmanni wastu. Wiimast süüdistasid laimamises ja walesüüdistuste ettetoomises leitnant Ein, endine laewaõidu ameti juhataja Treilmann, mereasjanduse peawalitsuse juhataja Tiidemann, endine Peterburi opteerimise-kommisjoni esimees Org ja hr. Hansen.

Kaebajatest ei olnud kohtusse ilmunud hr. Treilmann ja Tiidemann, mispärast need süüdistusasjad ära lõpetati. Hr. Orgi süüdistuse peale seletas kaebealune, et „Walwes“ ilmunud kirjutuses ettetoodud asjaolud tähtsamate asjade kohtu-uurija käes harutusel on, mispärast kohus otsustab kaebealuse palwe peale asja harutamist edasi lükata täiendawate tunnistuste toomiseks.

Ltn. Eini kaebtuse peale „Walwes“ nr. 3 ilmunud kirjatüki „Põhja-Lääne armee saapad ja meie sõjawäe warustuswalitsus“ pärast nõitas „Walwe“ wastutaw toimetaja, et juba järgmises „Walwe“ numbris on ilmunud trükiwea parandus, mis kaebtusel põhja alt ära wõtab ja sellepärast mõisteti wastutaw toimetaja õigeks.

Karl Hanseni kaebtus oli põhjendatud „Walwes“ nr. 10—1922. ilmunud kirjatüki pärast „Mis peab see tähendama, herra wälisminister?“ Selle asja harutamine lükati kaebealuse palwe peale edasi, et temale wõimalust anda dokumenti, mida ta kaitsepolitseist saanud, ametlikult ärakinnitada lasta.

Läti märgukiri desarmeerimise konwerentsi asjus.

Läti lehtede teatel andis walitsus 4. sept. nõuk. Wenemaale wastu-märgukirja, milles seletatakse, et olemat soowitaw desarmeerimise konwerentsi kuni 15. oktoobrini edasi lükata, mis ajaks rahwasteliidu kongress, millest ka Läti osa wõtab, oma otsuse ses küsimuses annab. Märgukirjas toonitatakse, et konwerentsi edasilükkamine ei muuda praegust asjade seisukorda.

Poola-Leedu wahekorrast.

Rahwasteliidu ülesandel sõidab wälja ligemal ajal wastawate wolitustega kommissar, kes rahwasteliidu nõukogu otsuse põhjal jaotab ja määrab kindlaks erapooletu maariba Leedu ja Poola wahel.

Poola riigipea sõit Rumeenia.

Warssawist, 2. sept. Nüüd on lõpulikult otsustatud, et riigipea Piljudski sõidab Bukaresti 12. septembril. Riigipead saadawad wälisminister Narutowicz ja mõned kõrgemad wälisministeeriumi ametnikud. Seim kutsutakse wiimaseks lühikeseks sessiooniks kokku 19. septembril. (Eta.)

Wene-Saksa sõprus.

Saksa saadik Moskwas Wiedfeld toonitas jutuajamisel wälisasjade kommissari k. t. Karahan'iga, et mõlema riigi majandushised huwid nõudwat tõsist koostöötamist. Karahan seletas omalt poolt, et Wene rahwa sümpaatia olewat Saksamaa kasuks.

Desarmeerimise küsimus tuleb Panameerika kongressil harutusele.

Berliinist, 4. sept., kl. 9 õhtul. (Trj.) Rahwasteliidu desarmeerimise kommisjon otsustas pühapäewal Tshiili walitsuse ettepanekul desarmeerimise küsimust Panameerika kongressil, mis 1923. a. märtsikuus Santiagos ära peetakse, harutamiseks ette panna.

Austria peaminister sõidab Genfi.

Berliinist, 4. sept. (Trj.) Wiini teate järele sõidab Austria liidukantsler Seipel Genfi, et rahwasteliidule Austria seisukorda selgitada.

Poincaré wastus Klotz'ile.

Berliinist, 4. septembril. (Trj.) Poincaré wastas endise rahaministri Klotz'i kirjutuse peale, et Prantsuse walitsus ilalgi Saksamaa maksude wähendamise nõudmise poolt ei hääleta. Ta saaks toetuma Saksamaa wälliswõlgade wähendamist ainult kui sellega kaasas käib üleüldine liitlastewahelise wõlgade annulleerimine.

„Daily Mail'i“ polititiline kaastööline teatab, et Londoni ja Pariisi wahel mõtetewahetus wõlgade asjus warsti kokku kutsutawa rahwuswahelise konwerentsi üle on alganud.

Heakstegemise-kommisjoni käes 5 miljardi Saksa raha.

Berliinist, 4. sept., kl. 9 õhtul. (Trj.) Londoni „Standard Times'i“ teate järele hoiab heakstegemise kommisjon praegu kassakappides alal wiis miljardi Saksa pabermärka, mille kasutamisega kommisjon tõsises kimbatuses on. See summa saadi lehe teatamist mööda tollikontrolli puhul Ruhri piirkonnas.

Saksa wõlatähtede kindlustamise küsimus.

Bradbury wõlatähtede diskonteerimise kawa.

Londonist, 4. sept. (Trj.) Sir John Bradbury, kes laupäewa õösel tagasisõidul Inglismaalt Pariisi jõudis, on „Times'i“ Pariisi kirjasaatjale seletanud, et Saksamaa ja Belgia läbirääkimistel Saksa riigikassa wõlatähtede kindlustamise asjus kahtlemata mõne päewa jooksul kokkuleppele jõuawad, mis nii Berliini kui Brüsseli walitsust saab rahuldama. Kirjasaatja kuulmist mööda on juba Berliini läbirääkimiste ajal heakstegemise kommisjoni esitajate (Bradbury ja Manclere) ja Saksa walitsuse wahel selle üle mõtteid wahetatud. Oma Londonis wiibimise ajal olewat Bradbury nüüd selle operatsiooni korddamineku tegelikult juba kindlustanud.

Kui prantslased Belgia-Itaalia ettepaneku wastu wõtsid, mis heakstegemise kommisjoni otsuse aluseks wõeti, ei teadnud nad weel kindlasti, kuidas tähendatud Saksa wõlatähti oleks wõimalik diskonteerida. Kõik waatawad nüüd Briti delegaadi Bradbury peale, kes selleks tee peab leidma. Ta on, wõib olla, ainuke Euroopa rahandusteadlane, kes selles asjas kohast nõu wõib anda, ja selleks peeti teda ka Prantsusmaal.

Bradbury'l oli kuus kuni seitse mitmesugust kombinatsiooni, millega ta Saksa wõlatähti rahaturul wastuwõetawaks lootis teha. Arwatakse, et wäljawalitud metood niisugune on, et ta tarwitamisel ainult osaline wõlatähtede kindlustamine Saksamaa poolt tarwilik saab olema. Kirjasaatja lisab juure, et selle metoodi tarwitamisel Suur-Britannia tähtsat osa saab mängima.

Bradbury kawatsus wõib „Times'i“ kirjasaatja arwamise järele nurja minna ainult Saksamaa wastupaneku tagajärjel. Saksamaa olewat nii sagedasti halwasti talitanud, nii sagedasti wastupanekut üles näidanud ebaõigel momendil, et praegugi kahtlus wõiwat tekkida, kas Saksamaa jälle niisama ei talita ja tingimiste asjus jälle tingima ei hakka.

Saksa saadiku seletus Oberkasseli wahejuhtumise puhul.

Berliinist, 4. septembril (Trj.). Saksa saadik Brüsselis Dr. Landsberg awaldas Belgia walitsusele kahetsust Oberkasseli wahejuhtumise pärast, ühtlasi seletades, et Saksa walitsus seni seisukoha wõtmiseft loobub, kuni eelseiswa juurdluse tagajärjed teada on.

Ülem-Sileesia autonoomia nõudmisest loobunud.

Berliinist, 4. septembril (Trj.) Saksamaa omaks kuulutatud osa Ülem-Sileesiast otsustas pühapäewal üldisel rahwahääletusel üle 90 protsj. häältega Preisimaa alla jääda.

Inglismaa tahab Wäike-Aasia sõjapõgenejaid kaitsa.

Londonist, 4. sept., kell 10 õhtul. (Trj.) Nagu teatatakse, on Briti walitsus teiste liitrikidaga läbirääkimisi alustanud selle üle, kuidas oleks wõimalik türklaste ja greeklaste wahel sõjariistaderahu läbi wiia. Mõnesuguseid, mis ses sihis Briti walitsuse poolt astutud, saawad saatma labinõud wähemusrahwaste ja rahulikkude elanikkude kaitseks Wäike-Aasias.

Arwatakse, et liitlased sõjapõgenejate ewakueerimisel saawad abi andma, keda wiimase türklaste pealetungimise alguset saadik Smürnasse suurel hulgal juba on kokku woolanud.

Lahingulaew „Iron Duke“, Briti Wahemere laewastiku lipulaew on Smürnasse jõudnud, et Briti alamaid ja nende huwisid kaitsta, kui seda tarwis läheb.

Läheda-Ida küsimuset.

Greeklased täielikult löödud. Rahutegemise küsimus.

Londonist, 5. sept., kell 4 homm. (Trj.) Läheda-Ida kriis kohta seletas Henry Morgenthau järgmist: See oleks raske eksitus, kui läänerahwad lasekseid Konstantinoopoli jälle türklaste kätte libiseda. Nüüd on selge, et Greeka sõjawägi täiesti löödud on ja terwena Wäike-Aasia lääne kalda poole taganeb, kuna wõidurikkad türklased neid kanna peal tagasi ajawad. Sellepärast olewat greeklased Suur-Britanniat palunud sõjaristus jõuga wahele astuda, et greeklaste kriitilist seisukorda parandada. Selles asjas olewat Briti walitsus Prantsusmaaga ja Itaaliaga ses asjas ühendusse astunud.

Mis puutub rahutegemisse Türgimaaga, siis olewat oodata, et türklased esimese tingimisena üles seawad Wäike-Aasia täieliku ewakueerimise greeklaste poolt. Karta on aga, et isegi selle tingimise täitmine türklasi ei rahulda, waid et nad uute nõudmistega esinewad, mis liitlastele wastuwõtmata saawad olema.

Greeka wägede taganemine. Weneetsia konwerents septembri lõpul.

Berliinist, 4. sept., kell 9 õhtu. (Trj.) „Times'i“ Konstantinoopoli kirjasaatja teate järele lasewad greeklased taganemisel kõik sillad õhtu ja mineeriwad teesid, et kemalistide pealetungimist takistada. Teine Greeka sõjawäekorpus on suure waewaga täielikult ümberpiiramisest pääsenud. Greeka walitsus eitab ametlikult teadet, nagu oleks ta liitlasi palunud otsekohe Wäike-Aasia asjadesse segada.

„Daily Mail“ teatab, et Lloyd George tahab Weneetsia konwerentsi septembri lõpul kokku kutsuda.

Inglise ametiühisuste kongress.

Ametiühisuste kongressist, mis täna algab, wõtawad osa 1800 saadikut, kes esitawad 5—6 milj. töölist. (Eta.)

London-Berliini õhuühenduse-liin.

Londonist, 4. sept. (Trj.) Briti õhuühenduse seltsi poolt on uue õhuühenduse-liini kawa wälja töötatud ja wastu wõetud, mis Londoni ja Berliini saab ühendama. Loota wõib, et see liin ajajooksul muutub esimeseks lüliks õhuühenduse teel Londoni ja India wahel. Kodanlise lennuasjanduse amet toetab kawa.

Uus liin läheb kawa järele üle Amsterdami, Bremeni ja Hamburgi. Sel liinil kawatsetakse käima panna suured 10-istmelised lennukid, mis Napier'i mootoritega on warustatud. Need lennukid on senisel tarwitamisel Loneon-Pariisi õhuliinil kõige paremaid tagajärgi annud.

Uus õhutee on 800 miili pikk, seega kaugelt kõige suurem, mis Briti õhuühenduse ettewõtte poolt on kunagi organiseeritud. Kõige otsem õhuühendustee Indiasse käiks üle Berliini, Wiini ja Konstantinoopoli Bagdadi.

Egiptus kawatseb rahwasteliitu astuda.

Berliinist, 4. septembril. (Trj.) „Times'i“ teate järele Kairost kawatseb Egiptuse walitsus rahwasteliitu astuda ja mitmesugustesse Euroopa maadesse diplomaatilised esitajad saata.

Zaghlul-pasha Gibraltari üle wiidud.

Londonist, 4. sept., kell 10 õhtul. (Trj.) Briti wälisministeerium teatab, et Zaghlul-pasha, Egiptuse rahwuslaste juht, Seychelles'i saartelt Gibraltari otsustatud üle wiia, kuhu ta eile pärale jõudnud. Põhjuseks olnud asjaolu, et Zaghlul-pasha terwis selle aja jooksul, mis ta Seychelles is wiibinud suurel mõõdul on halwenenud, nii et kliima muutus tungiwalt tarwilik olnud. Edasi kawatsetakse ta wangipõlwe kergendada ja lubada ta naisele joowi peale tema juure sõita.

Zaghlul-pasha, kelle terwis nüüd jälle olewat paranenud, on omalt poolt awaldanud rahulolemist korraldustega, mis tema tarwis Gibraltaris tehtud.

Kolmas rahwasteliidu täiskogu konwerents.

Berliinist, 4. septembril, kell 9 õht. (Trj.). Kolmanda rahwasteliidu istangu awas esmaspäewal, 4. septembril, könega rahwasteliidu nõukogu esimees, Brasilia esitaja Da Gama. Seni on 39 riiki lubanud ilmuda. Arwatakse, et peale Argentiina ka teised Lõuna- ja Kesk-Ameerika riigid istangule ilmumata jääwad. Kui ilm hea, kawatsetakse teisipäewa õhtul Genfi järwel istangu auks wõõruspidu korraldada.

Londonist, 5. sept., kell 4 h. (Trj.) Genfis awati rahwasteliidu täiskogu kolmas konwerents. Presidendiks waliti Tshiili saadik Londonis senor Augustin Edwards.

Greeklaste taganemine kestab edasi.

Türklased 200 kilom. kaugusel Smürnast.

Berliinist, 4. septembril. (Trj.) Greeka allikatest saadud teadete järele kestab greeklaste taganemine edasi. Eskeshewer'i langemine leiab ametliku kinnituse. Türklased ajuwad praegu 200 kilomeetri kaugusel Smürnast hommiku poole. Greeka laewastik on käsu saanud otsekohe Smürnasse sõita. Kemalistide diplomaatilise misjoni teadete järele Pariisis, on Greeka sõjawägi lõpulikult kahte osasse käristatud ja põhjaarmee täiesti purustatud.

Ameerika sõekaewajate streik lõpetatud.

Berliinist, 4. sept., kl. 9 õ. (Trj.) Ameerika sõekaewajate ametiühisuste esitajad kirjutasid Filadelfias lepingule alla, millega kuuekuulist sõekaewajate streiki lõpetatuks tuleb lugeda.

Klaweriõpetus.

Minu I. talwesemester algab 10. sept. Tähe tän. 27. Kõnetunnid kl. 2—3 p. l.

A. PEREN.

Wäljamaalt.

Wenemaalt.

Saksa töötuse esitajad Peterburi jõudnud.

Berliinist, 4. sept. (Trj.) Saksamaa töötuse esitajad jõudsid auto reisil Essenist Lõuna-Wenemaa kaudu Peterburi. Seni on kuue-päewane teekond Essenist Peterburi ilma wahejuhtumiseta läinud.

Lätimaalt.

Otsekohene raudteühendus Poolaga.

Alates 1. sept. seatakse sisse Riia — Dwinski — Wilna — Warssawi ja Praaga wahel otsekohene reisijate, bagaashi ja kaupade ühendus.

Kuldraha walmistamise

kawa on esitatud ministrite kabinetile. Rahaminister soowitab kuldaurahade walmistamist kiirendada, sest see suurendawat rahamärkide rohkust, millest praegu wäga suur puudus olewat.

Metallraha walmistatakse 10 milj. „lats'i“ (Läti kuldsrank) wäärtuses, s. t. 500 milj. L. rubla.

Nekrutite wõtmine.

Walitsus otsustas 1902. a. sündinud noorimehi sõjateenistusse kutsuda.

Poolamaalt.

Berliinist, 4. septembril. (Trj.) Havas teatab, et Poola kindralstaabi ülem Sikorski Prantsuse sõjaministri kutsel Prantsuse sügisise manööwrist osa wõtab. Sama teate järele sõidab Sikorski ka Inglise manööwritele.

Saksamaalt.

Määratsus Scharlottenburgis.

Berliinist, 4. sept. (Trj.) Peale kommunistlise tööliste noorsoo protesti meeleawaldust korterite ja toiduainete cest liiakasuwõtmise wastu tekkis Scharlottenburgis politseiwalitsuse ees rasked rahurikkumised. Rahwahulk püüdis politsei peale tormi jooksta ja seal kinniolewaid wange wabastada. Politsei oli sunnitud sõjaristu tarwitama.

Saksamaalt.

Kümnes ida-messe Breslaus.

Berliinist, 4. sept. (Trj.) Breslaus awati pühapäewal 10. ida-messe. Kokkuhoidmise põhjustel sündis awamine ilma ühegi pidulikkuseta. Messel käijate arw on juba praegu palju suurem kui waremalt.

Danzigist.

Kokkupõrkamine Danzigis.

Berliinist, 4. septembril. (Trj.) Danzigis tuli laupäewal Danzigi tööliste ja sadamas wiibiwa Prantsuse sõjalaewa „Marne'i“ madruste wahel kokkupõrkamine.

Prantsusmaalt.

Soomuslaewa „France“ hukkamineku põhjuste uurimine.

Berliinist, 4. septembril, kl. 9 õht. (Trj.) Pariisi teate järele moodustati kommisjon soomuslaew „France'i“ hukkasaamise põhjuste uurimiseks. Kommisjoni esimeheks on aseadmiral Fournier. Hukkasaanud laewa kapten Guy antakse sõjakohtu alla.

Iirimaalt.

Rahutused Ulsteris.

Londonist, 5. sept., kell 4 homm. (Trj.) Ulsteris on uued rahutused lahti puhkenud. Belfastis on iseäralise politsei ajukoha peale pomme wiisatud. Ka muidu on Belfastis rahutusi ette tulnud.

Uhtsriikidest.

Tulekahju inimeste ohwritega raudtee töökodades.

Londonist, 5. sept., kell 4 homm. (Trj.) Pennsilwaania raudteede parandustöökodades pääsis öösel tuli lahti. Tulekahju läbi on 7 meest surma ja 10 haawata saanud, kuna ühe saatus weel teadmata on. Kõik surnud ja haawatud olid streigimurdjad, kes töökodade juures magasid.

Berliinist, 4. sept. (Trj.) New-Yorgi maaaluse raudtee rongide kokkupõrkamisel sai 25 inimest haawata, nende hulgas mitmed surmawalt.

Indiast.

Uued rahutused.

Londonist, 5. sept., kell 4 homm. (Trj.) Amuritsarist (Indiast) saadud telegrammi järele on fanaatilised Akali sikhid (India pärismaalaste suguharu) katset teinud walitsuse autoriteeti wähendada passiiwse sõnakuulmatuse teel. On ette tulnud rida kokkupõrkeid politseiwõimudega.

Gangi ülejaamine.

Berliinist, 4. sept. (Trj.) Nagu Londonist teatatakse, et Gangese wesi tänawu kõrgemale tõusnud, kui kunagi enne wiimasel 30 aasta jooksul. Wesi uputas üle hulga külasid ja häwitas wiljad. Elanikud on ilma peawarjuta.

Uuemad teated.

Ühistegewuse liidu liikmete tegewuset.

Liidu liikmed.

Ühistegelise liidu liikmeteks on praegu: keskühisusi 1, tarwitajate ühisusi 122, põllumeeste seltside kaubanduse osakondasid 8, majanduse ühisusi 16, raha-asutusi 61, masinate tarwitajate ühisusi 25, ühispiimatalitusi 19, kartuli ühisusi 3, elektri ühisusi 1 ja turbaühisusi 3, loomakaswatuse ühisusi 1 ja tinnitusseltsisid 7, kokku 267.

Rewideerimisi on ette wõetud

käesolewal aastal kuni juulikuuni 342 korda, nimelt masinate tarwitajate ühisustes 107, kinnituse seltsides 87, majanduse ühisustes 5, tarwitajate ühisustes 55, ühispiimatalitustes 31, põllumeeste seltside kaubanduse osakondades 4, turba ühisustes 3 ja kartuli ühisustes 34 korda.

Rewideerimisi on ette wõetud ka wäljaspool liitu seiswates ühisustes Tallinna-Haapsalu ja Tartu-Wõru rahukogu ringkondades.

Rewideerijateks oli 12 isikut.

Rewideerimise tagajärjed näitawad, et paljudes ühisustes asjaajamine weel wäga madalal järjel seisab. Kõige halwem on asi sellepoolest küll masinatarwitajate ühisustes. Ligi 90 protsj. neist ühisustest on ilma ühegi korraliku asjaajamiseta. Mitmel pool neis ühisustes on ette tulnud, et raha, mis aasta lõpul kassas leitakse olewat, puhtaks kajuks arwatakse ja diwidendina ära jaotatakse, ilma et maksa olewaid summasid tähele pandaks. Waranduse amortiseerimise peale ei panda õiget rõhku.

Liidu rewidendid on suutnud mitmel pool seisukorra selgitamiseks kaasa mõjuda.

Siseriigist.

Eeskujulik otsus Põltsamaa ühistegeliste asutuste poolt.

Põltsamaa ühistegelised asutused on juba pikemat aega kawatsenud Põltsamaa ja ümbruskonna tarwis ühistegelist põllumajanduse ja karjakaswatuse instruktori ametisse panna.

Nüüd on asjaga nii kaugele jõutud, et Põltsamaal asuwad ühistegelised seltsid on otsustanud poole osa instruktori palgast oma kanda wõtta, teise poole palga tasumist paluwad nad ühistegeliselt liidult. Wiimane on sarnase ettepanekuga kuulda-wasti healmeelel nõus. Ka instruktor on juba leitud, nimelt hr. Johannson.

Politsei jaoskonna rewideerimine.

1. ja 2. septembril oli Tartu maakonna politseiülema poolt Mustwees 2. politsei-jaoskonna asjaajamise rewideerimine.

Esimene hall

Rõngus kattis 4. skp. maapinna. Ornem aiawili on rikutud, wõib olla, on külm wast ka haljale tõuwiljale wiga teinud. Wilja koristamine ja rukipeks on töies hoos. Rukkijaak on tänawu siin pool kehw. Linad selle wastu on aga ilusad, nõnda ka tõuwili.

* * *

Öösl wastu 4. sept. wõttis külm Elwa ümbruses madalamates kohtades kartulipealsed ära, nii et kartuliwäljad pärast seda aina mustasid. Järgmisel ööl oli 2 kraadi külma.

Walga linnawalitsuse kriis lahendatud.

Eilsel Walga linnawolikogu koosolekul lahendati õige pikale weninud linnawalitsuse kriis.

Lahkunud linnapea Dr. Müllersoni asemele waliti hra Kokult, palgaga 12 tuhat marka kuus. Nõunikkudele, kellest kaks endist, määrati palgale juure 1 tuhat marka elukallidusliisa. Uhtlasi wähendati nõunikkude arwu 3 peale.

Küttekomitee puuladu Misjos ära põlenud.

Öösl 2./3. sept. põles Wastseliina Misjo wallas olew riigi küttekomitee puuladu ära, kus mitu tuhat sülda puid oli. Arwatawasti on tuli kurja käe sünnitus, kellel muidu komiteega arweid oleks tulnud õiendada.

Wargusi tuleb wiimasel ajal siin nurgas õige rohkesti ette. Läinud nädalal wiidi taluomanikul J. Flussil rehe alt lukus ukste tagant wale wõtme abil wedruäke ära ja Wiitia küla peremehel G. Uguril warastati põllult rukkid. Aru.

Suurem tulekahju Põlwa Koiolas.

2. sept. pani Koiola ühisuse isesõitja rehepeksumasin Himmaste külas mõõdaminekul Juhan Plakki taluhooned põlema. Suure tuule tõttu lagunes tuli kiiresti laiali, ära põlesid elumaja, laudad ja aidad kõige seesolewa kraamiga. Tuleleekidesse jät isegi kari, kes wäljast tulles laudas juhtus olema. Isesõitjate läbi hoonete põlemaküütamist on siin ümberkaudu ju waremgi juhtunud. —r.

Riigikohtu

tsiwiil-osak. awalikul kohtuistungil 14. sept. 1922. a. kell 10 homm. Tartus, riigikohtu ruumides, on harutusele määratud järgmised toimetused.

Mosaalie Roosi ja otsekoheste maksude peawalitsuse ja Aleksander Kurko kassatsiooni kaebtused Tartu-Wõru rahukogu otsuste peale.

Peeter Hendriksoni pärandusе tombu hooldaja Jaan Mutti woliin. nann. adw. R. Eliaseri kassatsiooni kaebtus kohtupalati otsuse peale.

Gustaw Tannebergi kass. kaebtus Rakwere-Paide rahukogu otsuse peale.

„G. Scheel ja Ko“ wol. wann. adw. Hermann Kocht kaebtus Tallinna-Haapsalu rahukogu otsuse peale.

Hans Plinkmanni, Adolf Rannatschoki woliniku wann. adw. R. Eliaseri, Irma Läksi wol. eraadw. Karl Palgi, Jaan Uritami, Jaan Joa ja Katarina Friedrichseni kass. kaebtused Tall.-Haapsalu rahukogu otsuste peale.

Kustaw Parkla kass. kaebtus Rakwere-Paide rahukogu otsuse peale

Agronoomiline abiandmine Daanis ja meil.

II.

Wäikepöllupidajate koolid lähewad harilikudest põllutööstoolidest lahku. Opekursus kestab ainult 3—5 kuud, põllutöö koolides 5—9 kuud.

Teiseks ei nõuta wäikepöllupidajate kooli sisseastujatelt mingisuguseid algteadmisi.

Põllutöö kooldesse astujatelt nõutakse wähemalt rahwaülikooli haridust.

Kolmas suurem lahkuminek harilikude põllutööstoolide ja wäikepöllupidajate koolide juures on fiisiline õpetuse wiisides.

Wäikepöllupidajate koolides õpetatakse peale põllumajanduse ka üldisi hariduslisi aineid. Opetus seisab enam-wähem ettelugemistes.

Wäikepöllupidajate koolid peawad õpilastele just hingelist äratust suutma anda.

Ühes wäikepöllupidajate kooli 5-kuuse kursuse nädala tundide arw on järgmine: ajalugu — 3 tundi, ühiskonna õpetus — 3 tundi, Daani keel ja kirjutuse harjutust — 6 tundi, rehkendust — 6 tundi, terwishoidu — 1 tund, joonistust — 1 tund, füüsikat ja keemiat — 8 tundi, põllutöö õpetust — 7 tundi, aiatöö õpetust — 2 tundi, karjakaswatust — 7 tundi, põllumajanduslist raamatupidamisi — 3 tundi. Kokku nädalas — 47 tundi.

Loomakaswatuse õpetuse juures pannakse suurt rõhku wäikeloomade, nagu sigade, lammaste jne. pidamise peale.

Teistes põllutöökoolides pannakse pearõhku aga ainult lüpsikarja pidamise peale ja teiste loomade pidamist õpetatakse koguni wähe.

Peale tunnikawa tundide peetakse Daani wäikepöllupidajate koolis wäga palju mitmesuguseid ettelugemisi ja lõnesid, mis otsekohe õpekawaga seotud ei ole.

Harilik õpetus wältab seal kella 8—12 ja ½2—6. Lõnesid ja teisi ettelugemisi peetakse kella 8—9.

Iga aasta on wäikepöllupidajate koolide juures weel 3-kuulised jatkukursused, kuhu wastu wõetakse neid, kes juba 5-kuulise wäikepöllupidajate kooli on lõpetanud. Nende 3-kuulistel jatkukursustel õpetatakse peaasjalikult ainult põllumajanduslisi õpeaineid.

3-kuulise naisterahwaste õpekursusel õpetatakse üldhariduslisi õpeaineid wähem, kui meeste kursustel. Selle wastu on neil aga wäga palju praktilisi tunde kõigis majapidamise aladel.

Kooliõpetajate arw on nendes Daani wäikepöllupidajate koolides õige suur.

Daanlased peawad suurt kooliõpetajate arwu wäikepöllupidajate koolides sellepärast tarwilikeks, et kooliõpetajad mitte liig koormatud ei oleks ja suudaksid oma loengud hästi ette walmistada ja elawalt õpilastele ette kanda.

Nagu juba eelpool tähendatud, saawad õpilased kooli kuludest 50 protsj. walitsuse poolt tagasi.

Niisugune korraldus ei ole maksew mitte ainult wäikepöllupidajate koolis, waid ka kõigis teistes põllumajanduslistes õppeasutustes.

Peab ütlema, et õpilastele toetusrahade andmisel on Daani põllumajanduse tõstmiseks lõpmata suur tähtsus olnud ja need abirahad on wõimaldanud suurematel hulkadel põllumeeste poegadel ja tütardel põllumajanduslisi teadmisi omandada.

Need toetusrahad on Daani põllumajanduse nii kõrgele tõstnud, et meie seda teiste maade põllumajandustega enam wõrreldagi ei saa.

Lühikeseajalised põllumajanduslised kursused:

Eelpool tähendatud wäikepöllupidajate koolid on määratud peaasjaliselt noortele tulewastele põllupidajatele.

Et noortel wäikepöllupidajate kooli lõpetajatel kergem oleks oma teadmisi elus kasutada, selleks peetakse wäikepöllupidajate koolide juures wanematele wäikepöllupidajatele ja nende abikaasadele lühikeseajalisi kursusi.

Neil kursustel õpetatakse mitmesuguseid põllumajanduslisi teadmisi ja katsutakse nende peale mõjuda, et nad kodustes majapidamistes oma noortele tööle hakkajatele poegadele ja tütardele wastu ei ole, kui wiimased oma majapidamisi uuema aja wiisile järele sisse tahawad seadida.

Niisugusid lühikeseajalisi kursusi peetakse Daanis: 6, 11 ja 30 päewa.

Nende kursustele tulejatelt ei nõuta mingisuguseid eelteadmisi. Nõutakse ainult, et sisseastujad täieealised ja tegelikku põllupidamist tunneksid.

Kursustel on wäga kõwa tööpäew, ega ole nii nagu meil, kus ainult tundi poolteist ettelugemisi peetakse. Tööpäew algab hommikul kell 8 ja kestab õhtu kella 9—10-ni. Söögi aegadeks on waheajad: lõuna waheaeg kella 12—1, kohwiaeg kella 3—½4 ja õhtusöögi aeg kella 7—½8.

Ettelugemised kui ka praktilised tööd on kursustel wäga mitmekesised.

Peale üleüldiste kursuste, kus õpetus mitmekesine on, peetakse Daanis weel kursusi taime haiguste ja umbrohtude häwitamiseks, aiawilja kaswatuses, põllumajanduse raamatupidamise üle jne.

Neid on osatud nii huwitawaks ja sisulisteks teha, et kursustele tulejate arw alati õige suur on.

Need kursused walmistawad otsekohe põllumehi ja perenaisi omale elukutsele ette ja teiseks nagu eelpool tähendatud rajawad nad teed tulewatele noortele põllupidajatele, kes rohkem põllumajanduslisi teadmisi on omandanud.

Kõigist kuludest, mis kursustel osawõtjatel on, maksetakse walitsuse poolt selleks otstarbeks määratud summadest terwelt 80 protsj. tagasi.

Põllumajanduslised nõuandjad: Põllumajanduslisi nõuandjaid ja konsulenta on Daanis rohkem ametis, kui kusagil teises riigis.

Põllumajanduslise nõuandjate ja konsulentide ametisse palkamine on kõigil pool põllumeeste eneste organisatsioonide käes.

Kõige pealt tekkisid põllumeeste seltsid. Wiimased ei suutnud aga siiski kõiki põllupidajaid enestega kaasa tõmmata.

Põllumeeste seltsidega ühinesid enamalt jaolt ehk peaasjalikult suuremad põllupidajad, wäikepöllupidajad seisid nendest pea täiesti eemal ja olid isegi waenulikes wahekorras nendega.

Waenuline wahekord tekkis wäikepöllupidajate ja suurpõllupidajate wahele juba endisest orja ajast. See waenuline wahekord on küll wiimastel aegadel peaaegu kadunud, kuid siiski mitte täielikult.

Nagu tähendatud, ei ühinenud Daani wäikepöllupidajad mitte suurpõllupidajate poolt elulekutsutud põllumeeste seltsidega, waid nad ajutasid ise wäikepõllupidajate ühisused.

Ära nähes, et wähemad wäikepõllupidajate ühisused nõdagi suuremat korda saata ei suuda, ajutasid wäikepõllupidajate ühisuste kesklilidud.

Esimene sellejaoline liit ajutati 1902. a. Jütimaal.

See liit näitab seal ka kõige elujõulisem olewat. Temas on üle 600 wähemat wäikepõllupidate ühisust ja nende liigete arw tõuseb üle 40.000.

Sellesarnaseid kesklilitusid on weel palju.

Nende wäikepõllupidajate liitude ülesanded on igatepidi Daani wäikepõllupidamist tõsta.

Nad korraldawad agronoomilist abi ja katsuwad ühistegewuse mõtteid äratada. Annawad wälja omi põllumajanduslisi ajakirju jne.

Jütimaa liidus on ametis sekretär ja 5 üleüldist konsulenti. Peale selle on neil wäga palju ringkondade nõuandjaid — instruktoriji.

Instruktorid on wäga hea ettewalmistuse saanud ja igaüks töötab ainult omal erialal.

Ulkikutes maakohtades tekinud wäikepõllupidajate ühisuste kesklilidud on lõpuks üle terwe Daanimaa ulatawa kesklilidude ühenduses („De samwirkende danske Husmandsforeninger).“

See üleüldine kesklilit on walitsuse poolt wäga suure usaldusega wõtnud ja saab walitsuse poolt õige suuri toetuse summasid tarwitada, mis ta siis jälle oma wähemate liitudele tarwiduse järele ära jagab.

Nagu tähendatud, on seal instruktorisi ametis wähemate wäikepõllupidajate ühisustes ja nendes ühisuste kesklilitudes. Peale nende on ka põllumeeste seltsidel palju instruktorisid.

Wiimasel ajal on agronoomilise abiandmise asjus wäikepõllumeeste ühisused ja põllumeeste seltsid kokku leppinud ja töötawad sellel alal käsi käes.

Põllumajanduse instruktorid käiwad õige sagedasti oma ringkondade taludes ja annawad juhatusi ja õpetusi majapidamise asjus.

Nende tegewus paistab niisugusena, nagu oleksid nad suure hulga talude walitsejad, kes kõige nende majapidamiste eest teatawat wastutust peawad landma, mis nende piirkonnas on.

Kui tööd kusagil ei ole õnnestanud, siis langeb selles suurem süü ringkonna instruktori peale.

Uheks suuremaks töösks instruktoritel on, see, et nad peawad kõiki põllupidajaid ühistegewusele õhutama ja uusi tarwilisi ühisusi elule kutsuma.

Peab ütlema, et niiwiisi korraldatud agronoomiline abi wäga otstarbekohane on, kuid seda wõib ainult siis läbi wiia, kui instruktorite arw nii suur oleks kui Daanis.

Meil kaewatakse sagedasti mõnel pool, et meil isegi liig palju ülmaaegseid instruktorisi ametis olewat.

Ma pean aga ütlema, et meil on neid nii wähe, et nad oma tööd õieti alustada ei suuda.

Kui meil ka korra niigi kaugele saadaks, et iga kihelkonda paar instruktori ametisse pannakse, siis usun, et nende töö kahtlemata palju produktiiwsem saab olema, kui täntni olnud on.

Daanis on wähemates ringkondades, kui meie wallad juba mitu instruktori ametis.

G. Pihlakas'e kirjastus

soowitab käesolewaks õpeaastaks järgmisi kooliraamatuid:

	Marka
Bilow, A. Aritmeetiliste ülesannete kogu keskkoolidele I. jagu	60.—
— Aritmeetiliste ülesannete kogu keskkoolidele II. jagu	60.—
— Aritmeetiliste ülesannete kogu keskkoolidele III. jagu	60.—
Eisen, M. J. Eesti rahwalaulud	80.—
Grünfeldt, H. Kaust ärikirju koolile	20.—
Hacker, W. Wälke lauluraamat (Kantate) ühe, kahe ja kolme hääle nootidega	100.—
Jürgens, J. L. & Tasak, K. Maateadus algkoolidele, II. wäljaanne, annete kaupa õppeaastate järele (IV. õppeaasta). I. jagu	60.—
— Maateadus algkoolidele. II. wäljaanne, annete kaupa õppeaastate järele. II. j.	110.—
— Maateadus algkoolidele. II. wäljaanne, annete kaupa õppeaastate järele. III. jagu (ilmub septembris).	
— Maadeteadus rahwakoolidele ja keskkoolide alamatele klassidele	180.—
Jürgens, J. L. Geograafia õperaamat keskkoolide ülematele klassidele. I. jagu. Füüsiline ja matemaatilline geograafia	120.—
— Ceograafia õperaamat keskkoolide ülematele klassidele. II. jagu. Euroopa	120.—
— Geograafia õperaamat keskkoolide ülematele klassidele. III. jagu. Aasia, Aafrika, Ameerika ja Austraalia	120.—
— Geograafia õperaamat. IV. jagu. Majandusgeograafia	70.—
— Lühikene ajalugu rahwakoolidele	90.—
— Ajalugu rahwakoolidele. II. anne. Uus aeg	50.—
Johanson-Pärna. Wene-Eesti sõnaraamat	120.—
Kampmann, M. Kooli lugemisraamat. I. j.	80.—
— Kooli lugemisraamat. II. jagu	180.—
— Kooli lugemisraamat. III. jagu	200.—
— Eesti Kirjandusloo peajooned. I. jagu	200.—
„ „ „ II. jagu	220.—
— Eesti ajalugu	100.—
— Eesti kodumaa. I. jagu. Geograafilised ülewaated ja lugemik. Põhja-Eesti	175.—
— Eesti kodumaa. II. jagu. Geograafilised ülewaated ja lugemik. Lõuna-Eesti	175.—
— Kodumaa tundmise õppewiis	40.—
— Eesti keele õppewiis	100.—
— Eesti muinasjutud I.	120.—
— Aabits	50.—
Kalkun, J. Mineraloogia käsiraamat	100.—
Kentmann, W. Kurze Grammatik der estnischen Sprache	30.—
Lunkewitsch'i järele J. Soo. Ühiselu imed. Alginimese ja meieaeg-metsinimese elujärk	60.—
Lipp, M. Piibilugu	50.—
— Koolilaste piibliilugu	40.—
Ederberg. Lühikene piibliteadus	40.—
Org, P. Kalewipoeg. Nooresoole	180.—
Oberland, A. Saksa keele õperaamat iseõppijatele	80.—
Põld, H. Eesti keele õpetus I. jagu	100.—
— Eesti keeleõpetus koolidele. I. jagu	60.—
— „ „ II. jagu. Lauseõpetus	120.—
— „ „ koolidele. II. jagu. Lauseõpetus	60.—
Prawdin & Mühlmann. Rehkenduse ülesannete kogu. I. jagu	60.—
Pärn, G. Piibliilugu	40.—
Ripman, W. A First English Book	200.—
— A Second English Book	200.—
Winkler, v. H. Eestimaa geoloogia I	200.—
Warma. Pesulõigete joonestused	35.—
Jima nimedeta kaardid „Eestimaa“ ja „Euroopa“ à	5.—

Jlmumas:

J. Kalkun. Geoloogia õperaamat.
J. Klein. Katseline ja näitusline taimeteadus.

Päewauudised.

Läheda-Ida küsimus ja Weneetsia konwerents.

Inglismaa seisukoht.

Edasi ei nõua Briti walitsus enam, et liitlaste wälisministrite poolt märtsikuus wälja töötatud tingimisi konwerentsil läbirääkimiste aluseks wõetaks. Ainuke asi, mida Briti walitsus nõuab, on see, et kõik kõrwalekaldumised liitlaste wälisministrite märtsi otsusteist tulewad liitriikide walitsustele heakskiitmiseks ette pauna.

Teiseist küljest lükkab Briti walitsus tagasi nõudmise, et greeklased peawad Wäike-Aasiast täielikult lahkuma. Enne kui türklased liitlaste poolt ette pandud lahendust wastu ei wõta, ei wõi Briti walitsus sellega mitte nõus olla, sest ta tahab kristlikkude wähemuste julgeolekut Wäike-Aasias kindlustada.

Weneetsia konwerents ei saa mitte olema täielik rahukonwerents, kuigi ta selleks wõib areneda, kui ta häid edusamme teeb. Juhtumisel, kui lugu nii peaks minema, saawad liitlaste esitajad oma walitsuste poole pöörama sellekohaste eriliste juhtnööride saamiseks.

„Sunday Times“ kirjutab sama küsimuse kohta järgmist: Meie wõlad Ühisriikidele on tehtud ühise asja pärast, sellepärast peaksid liitlased — Poincaré teooria järele — nende asjus ühiselt wälja astuma. Poincaré wõite kohta, et Prantsusmaalt sõja ajal Inglismaa kaupade eest liig kõrget hinda nõutud, tähendab leht, et need wõtted näiwad wähe põhjendatud olewat. Siiski maksab see wäide ainult lõpmata wäikese osa kohta kogu wõlast. Kahtlemata saab Inglise walitsus wastu tulema soowile selles asjas lähemat uurimist toime panna, siiski ainult tingimisel, et Prantsusmaa poolt Briti sõjawõele muretsetud kaupade asjus samasugune uurimine toime pandaks.

Leht lisab juure, et üksi wõlawähenduse, mis sel teel wõibaks käte saada, ei wõi wõrdneda sellele Prantsuse wõla wähendusele, mis Balfouri märgukirjas on ette nähtud. Leht loodab, et neid wäikseid wastolusid Prantsusmaa poolt üles ei puhuta, kuna Euroopa üleüldine seisukord praegu tungiwalt nõuab täielikku ja sõbralikku koostöötamist mõlema maa wahel.

Siseriigist.

Wiinaga angelbajate äri Rõugus on wiimasel ajal suurestri õitsele lõõnud. Sala wiinamüügi kohti leidub igal pool, ja joojatest pole puudu. Külastanawaid täidawad purjus inimeste lällutamised ja ropud laulud. X.

Koolielu kaswatus- ja õppetöö ühtlustamise otstarbel korraldab Järwa maakonnakoolitwalitsus 8. ja 9. sept. Paides kodanikkude klubi saalis kõigi Järwamaa alg- ja keskkoolide juhatajate koosoleku.

Päewakorda on üles wõetud: 1) Koolide üldine korraldamine. 2) õppe- ja kaswatustöö koolis. 3) alg- kesk- ja kutsekoolide wahekord. 4) kooltaiad. 5) laulmine koolis jne.

Koosolekul esinewad referentidena: M. Ilk, H. Ruus, J. Söödor, R. Summer, J. Saar ja J. Aut.

Koosolekust peaksid tingimata kõik koolijuhatajad osa wõtma, sest et seal tulewad harutamisele ja otsustamisele küsimused, mille otstarbekohast käsitamist ja lahendamit maakonnakooliwalitsus 1922/23. õppeaasta algusest peale igalt koolijuhatajalt nõuab.

Elanikkude arw suurenemas.

Narwa elanikkude arw, mis juba aasta alguseest saadik järjekindlalt kahanes, on läinud augustikuu kestel 348 inimese wõrra tõusnud. Peaasjalikult tuleb seda suurenemist wist küll kooliõpilaste linna ajumise arwele märkida. Elanikkude üleüldine arw oli siin esimeseks septembriks s. a. 10.098 meeste- ja 13.650 naisterahwast. Kokku 23.748 hinge. —du.

Wene weburid parandusele.

Läinud nädala jooksul on Wenemaalt 6 weburit Eestisse parandusele saadetud. Weburid on samuti lõhutud oletus, kui need, mis kewadel parandada saadeti. —du.

Auto ühendus Narwa ja Jõesuu wahel.

Keegi Tallinna ärimees Laurseld kawatseb Narwa ja Narwa-Jõesuu wahel juba käesolewal sügisel korralikku autoühenduse luua, misugune soowiawaldusega linnawalitsuse ees on esinenud. Linnawalitsus on põhjusmõtteliselt autoühenduse korralduse poolt. Ettewõtja lubab ka talwe läbi ühenduse pidada, kui ka paar korda päewas Narwa-Jõesuust edasi Meriküllani ja Narwast Kulguni sõitusid teha. —du.

Narwa juukselõikamisäärid tõusu hinda kõrgendanud.

Seni oli Narwa juukselõikamisetöökodades teiste linnadega wõrreldes hästi madalad tööhinnad. Nüüd hiljuti pidasid juukselõikamise töökodade omanikud koosoleku, kus nad tööhinda tõsta otsustasid. Uue kawatuse järele maksaks juukselõikamine 25 marka (enne 15), habemeajamine 15 m. (enne 10). Nimetatud taks hakkab maksma 10. septembrist. —du.

Läbisõitmine Wenemaaga on augustikuu jooksul wähe suurenenud, kuid siiski wõrdlemisi soikus. Saadetud on Wenemaale Narwa kaudu 32 rongi, 649 transitkaubaga laaditud wagunit ja platwormi, kodumaa kaubaga laaditud 27 wagunit, 86 postkotti, 396 postpakki ja 25 kotti postpakkega, peale selle 46 politiilist wahetuswangi.

Eestisse on tulnud sama aja jooksul 35 rongi, 580 tühja wagunit, 204 mitmesuguse kaubaga laaditud wagunit, 16 laaditud tsisterne, parandusele 2 lõhutud weburit, 1050 opteeritud Eesti kodanikku ja 16 politiilist wahetuswangi, 90 postkotti ja 22 postpakki.

Septembrikuu esimestel päewadel tuli Wenemaalt Eestisse 3 wagunit parandusele otstarbeks ja 65 wagunit linadega. —du.

Narwa linna tapamajas on augustikuu jooksul tapetud 674 looma, kelle hulgast 234 looma haiglaste nähtustega on olnud. Peaasjalikult on loomad sisemiste elundite haigusesid põdenud, nii et häwitamise alla ühegi looma liha ei ole kuulunud.

Tapetult on linna sisse toodud umbes 200 looma, kõige rohkem sigu — 76¼ tükki. —du.

Narwa Eesti teatris algas hooaeg 31. augustil Ed. Wilde neljaaatuslise draamaga „Sibe“, mida ka järgmisel pühapäewal korrati.

Teatri tegewusest on eelolewaks hooajaks kodustel põhjustel mitmed paremad näitlejad ära jäänud. Näitejuht on endine, hra Joh. Hansing.

Narwa karskuseselts „Wõitleja“ awab oma hooaja 17. skp. draamaga „Noorus“ hra Ed. Lembergi juhatusel. —du.

Alkoholi ja karskusarwustik Saaremaalt.

Saaremaakonnas algas alkoholimüük tegelikult 1921. a. algusel. Samal ajal wõeti 18 Saaremaa wallas 62020 pooletoobilisshekki ja makseti piirituse eest kokku 8.837.850 marka. Kuresaare linnas oli 1921. a. 1100 tshekiwõtjat, 1922. a. aga on wõetud Kuresaare linnas 771 aasta tshekki 24 pooletoobilist kupongi, maal waldades aga 6374 aasta tshekki. Kui kõigi nende tshekkide järele piiritus wälja ostetakse, siis läheks selleks 85.740 tuopi piiritust 28.294.200 marga wäärtuses. Kuuldawasti on aga joomine üleüldiselt endisega wõrreldes tublisti wähenenud, nii et arwatawasti pooled seni wäljawõetud tshekkidest tarwitamata on, sest tshekkide arwule wastawa 12—13 miljoni marga asemel on Saaremaal seni kõigest umbes 7 miljoni tshekimina peale kulutatud. Loodame, et aasta lõpuks weel rohkem tshekke tarwitamata jääb.

Kuresaare sissetulekud alkoholist on eelarwes ettenähtud 610.000 mk., kuna linna eelarwe on 9.150.680 marka.

Maakonnas praegu alkoholi müügi kohti ei ole, üks tshekimüügi koht kawatsetakse awada tulewal aastal kihelkonnas.

Waldade kogu elanikkude arwu kohta (53.246) on wäljawõetud 6374 tshekki, nii siis iga 8—9 inimese kohta 1 tshekk.

Keeluseaduse asjus wõiks loota, et pool meestest ja kaugelt suurem osa naistest selle poolt hääletaks, nii et keeluseadus isegi 70—80 protsj. häältega läbi wõiks minna.

Saaremaal oleks majanduslikultki alkoholist kerge wabaneda, kuna alkohol näit. linna eelarwes kõigest umbes 7 protsj. täidab ja waldades keskmiselt 40—45.000 mk. aastas sissetulekuid annab. Neist summadest on aga kerge üle saada.

Huwitaw on seegi, et Saaremaal on salawiinapõletusiki omal ajal wähe olnud.

Saaremaal on siiski oma pahe, koduõlle walmistamine, mis enam wähem üleüldine olewat, ka walmistatawat kodusõlu tõsti õige kange.

Huwitawad on politsei andmed kurtegewuse kohta 1921. a. on wälispolitsei poolt ettewõetud arreteerimisi 120 korral, neist 88 korral joobnud oleku ja lärmitsemise pärast. 1922. a. 1. jaanuarist kuni 21. aug. on arreteeritud 134 juhtumisel, neist 108 joobnud oleku pärast. W. Ernits.

„Walimispäewad Petserimaa uutes waldades.

Neil päiwil olid Petseri wallamajas suesti kujunenud waldade Petseri, Satserina ja Obinitsa — nõukogu koosolekud, kus nende waldade walitsuse ja rewisjonikommisjoni liikmeid waliti. Petserimaa elab praegu tähtsa ajajärgu tähe all, kus inimesed und silmist pühiwad, et ärgata ja päikesetõusule wastu tõtata. Huwitaw oli tähendatud koosolekuil pealkuulajana wiibida.

29. aug. oli koos Petseri wallanõukogu, kus niisama kui selle elanikkudegi hulgas wenelastel suur enamus. (Nõukogus on neli eestlast ja 21 wenelast). Siin awaldus silmatorkaw sallimatus eestlaste wastu. Peale sekretäri, kelleks end. Petseri wallasekretäri abi K. Toom (setu) sai, waliti wallawalitsusse nii wallawanem kui ka abi umbwenelased, kes riigikeele sõnagi et mõista, mõlemad enamiste ojast tuttawad „waeste komitee“ tegelased, kes ennast töörahwa huwide eest wõitlejateks nimetasid.

Kogu asjaajamine ja walimise käik kujunes eht wenelaste kombel ägedaks waidlemiseks ja nääklemiseks.

Koguni teisisugusem oli Satserina wallanõukogu koosolek, mis 30. aug. ära peeti. Siin jäädi kõigiti asjalikkuse ja wiisakuse piiridesse ega tuntud mingit tarwidust waenuwaalduse abinõudega esineda.

Satserina wallanõukogus on kaks wenelast, üks neist oskab hästi Eesti keelt: tema waliti wallawanema abiks, kuna wallawanemaks setu ja sekretäriks end. Petseri walla sekretäri wanem abiline W. Laats waliti.

Uute walimiste puhul terwita nõukogu koosoleku lõpul siseministeriumi wolinik Petserimaal hra Samuel Sommer. Temale wastas nõukogu esimees O. Ents soojade sõnadega, paludes hra Sommerit nõukogu nimel wabariigi walitsusele tänu ja terwituse edasi anda Setumaa waldade uuesti loomise eest, mis rahwa waimlise ja majanduse elu edenemise pauduks on.

Lõpuks laksid nõukogu liikmed endid päewapildiks üles wõtta.

Tähtis koolidele.

Kirjanduslooline lugemik

I. jagu.

Wiies õppeaasta. Korraldanud A. Raud

Teine parandatud ja täiendatud trükk ilmub septembri kuu lõpul s. a.

E. K. Ü. „Postimehe“ kirjastus.

Jseäranis palsutõotaw on Obinitsa wallanõukogu, kes oma koosolekut 31. aug. pidas. Obinitsa walda wõib üle terwe Setumaa kõige enam arenenud nurgaks pidada, sest siin on setudel juba oma haridusselts ja tarwitajate-ühisus. Wallanõukogu liikmeteks on ka mitmed seltside tegelased.

Koosolekul harutati asju suure tõsiduse ja põhjalikkusega. Wallawanemaks waliti R. Rammula, end. Petseri wallanõukogu ja rem.-kommisjoni liige, üheks abiks E. Liiwik, kes wabadusõjast ohwitserina osa wõtnud ja teiseks abiks P. Jlwes, I. setu tarwitajate üh. juhatuse liige. Sekretäriks waliti ühel häälel A. Wesberg, kes seni Petseri walla sekretär oli, kelle aga uus Petseri walla wenemeelne nõukogu sellepärast walimata jättis, et teda kui waldade reformi ja setude rahwuslise arenemise pooleheidjat tuntakse.

Koosoleku lõpul saadeti hra siseministrile telegramm, mille tekst umbes järgmine: Obinitsa wallanõukogu oma esimesel koosolekul awaldab südamlikku tänu wabariigi walitsusele, et meile setudele on wõimaldatud oma rahwuslist walda luua.

Koosolek päewapildistati. Enne laialiminekut jõudis aga ka siseministri wastustelegramm pärale, milles herra minister nõukogule edu ja õnne soowib, lootes, et ta wabariigi lipu õrgel hoiab jne.

Esimees, kui koosoleku juhataja, luges telegrammi ette, mille järele koosolejad nähtawa waimustusega isamaa hümni laulsid ja wabariigi walitsust elada laskisid. Hra S. Sommer terwitas liigutawate sõnadega Setu rahwast ja walla nõukogu. Wiimaks wõtsid sõna mitmed nõukogu liikmed, kes hra Sommerit kui waldade reformi „ehitusmeistrit“ tänasid ja siis helisejid talle wõimsad elagu hüüded. Nii muutus koosoleku lõpp liigutawaks isamaaliseks meeleawalduseks, mis nii mõnegi mehe silmis liigutuse ja rõõmupisaraid nähtawale tõi.

Walla ametnikkude palkadeks määrati. Petseri wallas: wallawanemale 4000 m., abidele 3000 m., sekretärile 4000 m.; Saatserinas: wallawanemale 2000 m., abidele 1000 m., sekretärile 4000 m.; Obinitsas: wallawanemale 2500 m., abidele 150 m. wiidetud päewa eest; sekretärile 5000 m.

Setu W.

Peipsi laewastiku mahamüümine annab ennast riigile juba tunda.

Hiljuti kirjutasime sellest, kuidas Peipsi laewastiku mahamüümine mitte riigi huwides ei sündinud ja sellejuures isegi seadusewastaselt talitati, laewasid ilma enampakkumiseta ära müües. Ei aitanud ka riigi kontrolli wahelesegamine müügi-ostulepingu kinnitamise asjus.

Laewade mahamüümisest ei ole palju aega mööda, kuid selle halwad küljed on juba ilmsiks tulnud ja mida kaugemale, seda rohkem selgub, kuidas riik on nende laewade müümisega kahju saanud ja weel edaspidi kahju saab. Toome sellest ühe näituse.

Peipsi järwe ja temasse woolawate jõgede süwendamiseks on ainult üksainus süwendaja „Peipus". Tööd on sellel süwendajal palju rohkem kui ta suudab teha, ka sarnasel korral, kui ta wöiks aasta ümber töötada. Kuid jäätatte ja suurewee pärast seisab süwendaja wähemalt pool aastat. Arusaadaw on, et ülejäänud kuudel peaks süwendaja wahetpidamata tegewuses olema, et wähegi laewateed korras hoida. Suuremat tööd ei saa ajapuudusel ette wötta.

Nüüd näeme aga, et süwendaja on sunnitud päewade wiisi töö juures seisma. Praegu on süwendaja Wöhandu jõge puhastamas, kus ta juba ligi kuu aega töötab. Läinud nädalal aga pidi süwendaja puude puudusel seisma jääma, sest ei olnud laewa mis oleks wöinud puid juure tuua. Süwendaja ainukene laew, mis poriwedamiseks on määratud, ei saa kahte tööd korraga teha: pori ära wedada ja Lohusuust Wöhandusse puid wedada. Puude löpukorrale jõudmisel saadeti laew neljaks päewaks puude järele, kuna puhastaja pidi see aeg seisma, sest ei olnud pori ära wedajat. Mõnda kordub see teatawa aja järele, et süwendaja pannakse kõige kibedamal tööajal seisma. Kogu suwe kohta teeb see kahtlemata mõned nädalad wälja. Sellega jääb suur osa sellest tööst, mis süwendaja oleks wöinud suwe jooksul ära teha, tegemata.

Sarnasest loomuwastasest seisukorrast wälja pääsemiseks, süwendajale töötamise wöimaluse loomiseks, on nüüd ainukene tee olemas: nende käest, kellele riigi laewad maha müüdi süwendaja tarwis laewa rentida. Kuigi ei ole just tarwidust kogu suwi süwendajal kaht laewa pidada, kuid wahetewahel oleks siiski teisel laewal tegemist puude kohale toomisega. Ühe sarnase reisi eest, mis wähemalt päewa neli kestab, tuleb maksa uutele laewa omanikkudele ühe laewa eest mitte wähem kui riik nende kahe laewa eest aastas „renti" saab, s. o. üle 50.000 m. Sarnast seisukorda ja tegewust peetakse nähtawasti walitsuse ringkondades päris loomulikuks, sest ega muidu ei oleks Peipsi laewastiku mahamüümine nõnda kibedasti läinud.

Peipsi weeteede korraldamise asjus on mitmelt poolt pööranud omawalitsuse asutused ja seltskondlised organisatsioonid palwega wastawate wöimude poole, kuid seni on nende palwed suuremalt osalt tähele panemata jäetud. Teisiti ei wöigi see olla, sest weeteede korraldamiseks puuduwad tarwilised tehnilised abinõud. Laewade mahamüümisega on weeteede korraldamiseks tarwisminewate abinõude puuduse suurendamiseks weel tuntaw sämm edasi jõutud.

—sepp.

Kooliolud Tartu maakonnas.

(Sutuajamise põhjal maak. kooliwalitsuse juhataja hra A. Raudsepaga)

Koolioludest Tartumaal saame maak. kooliwalitsuse juhataja A. Raudsepa wastutulelikkude seletuste põhjal järgmise pildi.

Kõigewalusamaks küljeks maakonna koolide juures on praegu majandusline, eriti koolide ruumide küsimus. Sunduslikku algharidust sissefeadmise tõttu kipuwad paljudes kohtades senised koolimajad kitsaks jääma. Teiseltpoolt on mitmed wanad hooned juba ligi lagunenud ja otstarbekohatud, mis häda weel enam suurendab.

Päästeteeks on praegu uuemate kooliruumide saamine endiste mõisahoonete seast. Needki, olles ehitatud ikkagi elumajaks, mitte koolitarweteeks, ei wasta alati nõudmistele.

Osa hooneid, kus paremad tingimised oleks koolidele, on määratud põllutööministeeriumi poolt teisteks otstarweteeks. Pealegi on ka nende majade kättesaamisel, mis juba koolideks määratud, mitmesuguseid takistusi ja wiiwitusi. Igatahes peab maakorraldusametkonna wastutulematust maakonna kooliwalitsusele konstatseerima.

Huwitaw on, näituseks asi praegu Puurmani mõtsa herrastemajaga, mis kooli tarmeteks wäga hästi kõlbaks, kuid mida põllutööministeerium kinni peab.

Raskusi teewad kooliruumide korraldamisel ka kihelkonna nõukogud. Teatawasti peawad seaduse järele endiste kihelkonna- ja kirikukoolide majad ning maatükid maakonna poolt ülewalpeetawatele rahwakoolidele üleantud saama, kuid kihelkondade- ja kirikute nõukogud teewad sellejuures igasuguseid takistusi.

Tekkinud on praegu mitmes kohas imelik seisukord: maakonnakool on majas, kus peremehe osa aga etendab kogud. nõukogu, ning maatükid, mis olid enne kooli ja kooliõpetaja tarwitada, on praegu kog. nõukogude käes. Nii on üleandmata senini hooned ja urkad weel Otepää, Ilmjärwe, Kastre-Wõnnu, Laiuse ja Nõo end. kihelkondades. Maakonna kooliwalitsus on siin sunnitud olnud juba koolide majandusolu korraldamise parema wöimaldamise pärast (ei saa ju nii olla, kui osa maja kooli all on, osa aga teistes kätes) ning teiseks ka end. kihelkonna- ja kirikukoolide maa ning warandase üleandmise seaduse täitmiseks asju, kus mingisuguseid lahendusteid pole järgi jäänud, kohtusesse andma.

Jooksew remont oli see suwi peaaegu igas koolimajas käsil, sel määral, kui waldade eelarweid, mida mõnes kohas puudujäägid ähwardasid, kusagil wöimaldasid.

Wahejuhtumisi tuli wiimasel ajal kaunis palju ette waldades õpetajate lisatundide tasu maksmise pärast. Teatawasti on õpetajate palgad maakonnawalitsuse kanda, kuid waldadel on maksa õpetajatele lisatasu tundide eest, mida üle teatawa normi õpetajad annawad. Õige paljud wallad on selle lisatasumaksmisest äraütelnud, mõned on otsustanud maksa seda ainult talwekuude eest. Põhjendatakse seda kas sellega, et õpetajate palgad nii kui nii küllalt kõrged on, ehk ka waldade kehwa majanduslise seisukorraga. Mitmed wallad ei too aga maksmisest keeldumise otsusest ühtegi põhjendust. Kuna see lisatundide tasu ikkagi seaduse järgi waldade poolt makstud peab saama, ei saa maakonna kooliwalitsus selle täitmise järgi walwates käredamaidki abinõusid seaduse täitmiseks tarwitusele wõtmata jätta.

Õpeabinõude muretsemiseks koolidele on ka samme astutud. Kuna ennem olnud õpeabinõude kogud koolides juba wiletsas seisukorras on ja ka laienenud maakonna õpetajad olid sel suwel kurustel: kutseta õpetajad Rakwere seminaari juures kutsekursustel, kutsega õpetajad aga Tartu ülikooli juures korraldatud täienduskursustel, kus teadmisi wärskendati ja ka uudsustele wastawalt laiendati. Kutseta õpetajatel oli kursustel wiibimine sunduslik, teistel wabatahtlik.

Tüüpide järgi on praegu maakonnas rahwakoolid ja kõrgemad rahwakoolid. (Wastaks wast. end. walla- ja kihelkonnakoolile). Wiimaste seas on 5 (Mustwee wene- ja eesti kooli, Rõngu, Torma ja Otepää) juures erilised täienduskласsid neile, kes peale kõrgem. rahwakooli lõpetamist soowiwad weel edasi õppida. Esimest neli täienduskласsi on üldhariduslise kawaga.

Nendest peawad õpilased näit. kergelt keskkoolide keskmistesse klassidesse.

Otepää täienduskласs on põllumajandusline. Õpilased, kes rahwakooli edukalt lõpetanud, teistesse põllutöökoolidesse aga mitte ei saa edasi minna, saawad siin teatawa teadmiste tagawara põllumajanduseks, millesse neil jälle tagasi tuleb pöörata. Rõhku pandakse siin mitte niiwõrd üldiste teoreetiliste teadmiste peale, kui wõrd just igapäewases põllumehe elus ettetulewate nähtustega põhjaliku tutwunemise peale. Osa põllum. klassi ainete õpetajaid on leitud koha peal, kuna spetsiaalainete lugemiseks põllum. keskseltsi wastawad instruktorid wälja sõidawad. Klass töötas tänawu katsejelt esimest aastat, tema tegewust wöib aga kõigi rewidentide arwamiste põhjal küllalt rahuldawaks lugeda. Pealegi töötas klass tänawu aina era algatusel, kuna maakonnanõukogus wastaw krediit läbi kukkus. Igatahes on sarnaste põllumajandusliste klasside asutamine meil wäga soowitaw, kuna nad lõpetajat, nagu seda mõnikord põllutöökoolid teewad, „walgekäelisteks" ei harjuta ja ka neile element. põllumajandusteaduse bagaashi, masinatega teadlikult ümberkäimise jne. annawad, kellel ainelised wöimalused puuduwad peale kõrg. rahwakooli lõpetamist weel erikooli minna.

R.

Eesti wabariigi pind-ala.

Tartu ülikooli geograafia kabineti wäljaarwamised.

Eesti wabariigi pind-ala suuruse kohta puudusid seni usaldatawad andmed. Samuti ebamäärased olid ka andmed mitmete administratiiwsete üksuste kohta, kuna wähemate siseweekogude ja saarte pind-ala suuruse kohta laiades ringides teated hoopis puuduwad wöi ebaõiged on. Wiimaste kuude jooksul on ülikooli geograafia kabineti assistent J. Rumma toimetanud temale määratud spetsiaaltööna Eesti wabariigi maakondade, saarte ja järwede pind-ala planimeetrilise mõõtmise. Awaldame allpool selle teaduslistele nõuetele wastawa töö lühikese kokkuwõtte.

Eesti wabariigi pind-ala.

Maakond.	Üldpind-ala		Sellest järwede all			Sellest saarte all		
	ruut-wersta	ruut-kilomeetr.	Järwede arw	pind-ala ruutkim.	prosent. kogu pind-alast	saarte arw	pind-ala ruutkim.	prosent. kogu alast
Harjumaa	4.993,511	5.682,875	319	34,061	0,6	52	60,855	1,07
Läänemaa	4.195,700	4.774,958	128	15,113	0,30	334+12 saart järwedes	1.111,233	23,30
Wirumaa	6.499,837	7.397,640	139	311,504	4,35	14 (2 saart järwedes)	0,640	—
Järwamaa	2.378,056	2.706,412	106	3,083	0,11	—	—	—
Saaremaa	2.604,785	2.964,403	241	38,799	1,30	351	2.964,403	100,00
Pärnumaa	4.789,598	5.450,750	34	20,559	0,40	27 (+ 7 saart järw.)	21,603	0,40
Wiljandim.	3.564,690	4.056,780	53	170,363	4,20	2 s. järw.	0,254	—
Walgamaa	1.327,731	1.511,005	47	8,393	0,49	—	—	—
Tartumaa	6.167,508	7.018,989	133	1.385,029	19,70	16 (järw.)	8,377	0,15
Wõrumaa	3.552,802	4.043,244	193	118,129	3,00	2 (järw.)	0,585	0,01
Petserimaa	1.661,712	1.891,128	43	220,546	11,60	7 (järwes)	12,276	0,60
Kokku E. w.	41.735,930	47.498,184	1436	2.325,579	—50	776+48 järwe saart	4.180,226	—8,8

Piim, juust ja wõi: Rõõsapiima toop 9—10 m., hapupiima t. 5—6 m., hapukoore t. 90—100 m., kohupiima nael 6—7 m., juustu n. 25—60 m. ja wõi n. 65—75 m.

Muud toidu aineed: muna paar 9—10 m., elus kanad ja kuked 45—70 m., mee nael 60—65 m., seene toop 10—15 m. ja pähkla toop 25 m.

Marjad ja puuwili: wabarna toop 40 m., kirsi t. 75 m., tikerberi t. 20—25 m., punasesõstra t. 10—12 m., mustika t. 15—18 m., pohlakate t., mis nädala sees mõnel päewal kuni 13 m. maksis, 9—11 m., kuremarja t. 12 m., ploomi t. 25—30 m., õuna matt 10—25 m., õuna wakk 150—500 m. ehk tüki wiisi 50 p. kuni 4 m. tükk.

Aiawili: kurgid saja wiisi 150—500 m. ehk tüki wiisi 2—8 m. tükk, wärske kapsapea 3—15 m., lille kapsapea 10—30 m., tomaati nael 30—35 m., kõrwitsa n. 3—4 m., peedi matt 15 m., sibula toop 15—18 m., porgandi kimp 2—3 m., kaalikad 1—8 m. tükk, herneterad 40 m. toop, hernekaunad 8—10 m. toop, oakaunad 8 m. matt, oad 10 m. toop, türgioad 1—3 m. kimp, rõikad 3—6 m. tükk, hapukurgid 3—8 m. tükk, redised 2 m. kimp, salati pea 1—2 m., petersellid 50 p. kuni 2 m. tükk, porrud 1—3 m. tükk, sellerid 2—5 m. tükk ja hapukapsad 15—16 m. toop.

Lihaturg: loomaliha nael 12—18 m., wasikaliha n. 20—30 m., lambaliha n. 17—28 m., suitsetud seafingi n. 35—40 m., kuna taretud igade sisseostu ja laudadel wäljamüügi hind endine oli.

Kalaturg on wiimasel ajal alati keskmine olnud.

Hawi nael maksis 15—20 m., ahwena n. 9—13 m., särje n. 8 m., latika n. 15—20 m., sudaka ja ihese n. 25—30 m., ja säina n. 15—18 m.

Suitsukalad: angerja n. 100—120 m., ihese n. 30—35 m., ahwena n. 20—25 m. ja silgud 6—10 m. kümme; soolatud räätsed 15 m. nael ja heeringad 15—19 m. nael.

Heinaturul ristikheina puud 50—70 m., aasaheina p., 45—50 m. ja sooheina puud 40—45 m.

Küttepuud talumeestelt koorma wiisi ostes: kased 550—600 m., lepad 500—650 m. ja kuused 400—500 m.

Kauplustes maksab rõõsapiima toob 11 m., Ameerika piiili ja riisi nael 16—22 m., peenesuhkru nael 21—22 m. ja leiwa n. 7 m.

—el.

Kasulik ostukoht

koolidele, raamatukogudele, kontoritele, kantseleidele, kaupmeestele ja igale ühele.

Koolidele alati ladus igasugune kooli-, teadusline ja ilukirjandus. Kõik õpeabinõud, wihud, kaustikud, tindid, tushid, wärwid, suled, pliiatsid, kriidid, krihwlid, tabelid, tsirklid, pinsiid, mallid jne., jne.

Joonistusmaterjalid:

Kontoritele äriraamatud, kopeerraamatud, tsheki-, kwiitungi- ja saateraamatud. Kõiksugu paberid, kirjutusmasina tarbeid. Ärikalendrid. Arwelauad. Arweplangid, ümbrikud. Portfelled. Kartotake kaardid jne., jne.

Reisu- ja käsikohwrid, rahataskud, daamide käekotid.

Hinnad wõistlemata. — Jällemüüjatele prots.
Koolidele ja raamatukogudele hinnaalandus.

K-o/ü. „Rahwaülikool"
Tallinnas, S.-Karja tän. 23, telefon 666.

Koolidele soowitame:
Kooli laulmiseraamat
Kokku seadnud W. Tamman.
III. täiendatud trükk. 248 lehek.
Hind 100 marka.

Raamatu kokkuseadmise juures on silmas peetud haridusministeeriumi uus laulmise õpekawa algja keskkoolidele. Raamat sisaldab 82 ühehäälset, 49 kahehäälset ja 68 kolme- ja neljahäälset laulu, peale selle 13 kaanoni ja muu tarwilik harjutamise materjal ühes seletuste ja näpunäidetega.

Kolmas trükk on wärskendatud ligi 30 uue lauluga, peaasjalikult Eesti ja Soome paremate heliloojate sulest.

Lisaks on raamatusse paigutatud laulumängud.

E. K. Ü. „Postimehe" kirjastus.

Töstuse märk.
Maitske! Otsustage!
Maitsewatd weinisid walmistab odawasti igaüks kodus Tartu keemia ja maitseainete töstuse kunstl.
weiniekstraktidest:
Cahors, Malaga, Madeira, Muscat-Lunel, Portwein ja Toskay.

Ruberoid
on kõige parem katusekatmise materjal. Saada kont. „Edasi", Tallinn, Sauna tän. nr. 3, krt. 3. — Kõnetr. 369.

rahwakoolide õpetuspiirkonnale enam ei wasta, on maakonna kooliwalitsuse poolt ettekirjutatud koolidele sunduslik minimaalne õpeabinõude kogu, mida wallad igale koolile peawad muretsema, kusjuures kooliwalitsus maakonna kassa summadest abi annab.

Üldiselt peab aga tähendama, et kooliasjanduse korraldamine wisalt edeneb, eriti wähese wastutuleku tõttu waldades. See on seletataw juba puhtaajaloolise momendiga. Rahwakoolid maal — wallakoolid on meil alati seisnud kõigewiletsamal järjel, ei olnud nendest kuigisuurt lugupidamist. Kes sai, see pani oma lapsed kas kihelkonnakooli, wõi kuhugi eraasutusesse, ehk töi koguni linna. Wallakoolid olid sellepärast kaunis mahajäetud ning wäikekoguliseid. Loomulikult, et püüti nende peale ka siis wõrdlemisi wähe kulutada — majanduskulusid kärbiti õpeabinõude ja raamatukogude ostmisest püüti kõrwale põigelda, õpetajate palkasid wõimalikult madalal pidada jne. Huwitaw on tähendada, et linnaäärsetes waldades, kus laste linnasaatmine kergem, wallakoolid palju wiletsamal järjel seisid kui linnast kaugemal asuwates waldades, kus lapsi oma wallakoolis tuli koolitada. Kõik see tuli muidugi tollekordse walitsuse süsteemi pärast, kus rahwaharidust töstmist ja kooliolude korraldamist kuigi tõsiselt, kui mitte ütelda, et kuigi õigelt ei wõetud. Meie walitsus samasuguse üksküksusega, nagu seda wenelastel ja sakslastel oli, hariduskõsimuse peale waadata ei saa, mis pärast meie walitsus- kui ka omawalitsusasutused asja algusest peale juba põhjalikumalt on käsitanud. Kui tahetakse Eesti kooli, Eesti rahwakooli luua tõsiselt — hästi-korraldatuna ja tõsedana, et sellega meil kindlat hariduswundamenti luua rahwa laiemates kihtides, tulewad maakoolid senisest waeselapse osast peasta ja linna rahwakoolidega ühesjugusele kõrgusele tõsta. Sellepärast peaksid ka meie wallad sellest aru saama ja kõigiti wastu tulema. —

Õpetajate seisukord majanduliselt on nüüd enam wähem kindlustatud, milleks maakonna kooliwalitsusel kaunis palju pakku werd on tulnud sünnitada walla omawalitsustega, nüüd arwab aga kooliwalitsus endal õiguse olewat õpetajaskonnale ka suuremaid nõudmisi ette panna. Kõigepealt on püütud wabaneda kutseta õpetajatest. Jäetud on kutseta õpetajate seast ainult need, kelle wilumust ja suurt armastust oma töö wastu koolinõunikud on tarwilikul määral tähele pannud, nii et neid julgesti kutsega õpetajate kõrwale wõib panna.

Nii on tänawu jõgiseks kutseta õpetajate protsent maakonnas 15-ne peale (minewa aasta — 35 pr.) wähenenud. Nende arw kahaneb pea, sest järk-järgult tehakse kutsekursuste juures eksamisid. Peaaegu kõik

Tagaotsitaw ajaleht.

Ühe kirjutuse walmistamiseks tarwitasin esimest Eesti nädalalehte. Nagu tuttaw, andsid Põlwa õpetaja Oldekop ja Kanapää õpetaja Roth „Tarto Marahwa Nädalalehe" 1806. esimesena sarnasena katsena wälja, kuid juba 41 numbri järele pandi leht walitsuse poolt kinni. Otsisin seda lehte meie tähelikumast raamatukogust Eesti rahwa muuseumist, otsisin õpetatud Eesti seltsist, otsisin mujalt, kuid selgus, et nimetatud ajakiri igal pool haridusе keskkohas Tartus puudub. Mul on praegu teadmata, kas Tallinna kirjanduse seltsil ehk kellegil muul see ajakiri leidub. Igatahes peaks Tartu muuseumi raamatukogul see ajaleht tingimata olema. Sellepärast palun: kui kellegil juhtuks esimene Eesti „Tarto Marahwa Nädalileht" 1806. aastast olema, sellest kohe minule teatada ja kui wõimalik leht Eesti rahwa muuseumile müüa.

M. J. Eisen.

Tartu teated.

Turu ülewaade.

Turg on omandanud juba sügiseelse ilme.

Marjadest on mõned sordid juba müügilt kadunud, kuna mõnda sorti weel wäiksemal mõõdul müügil püsib, nende hind on kõrge. Selle wastu hakkab rohkem õunu ja ploome müügile tulema. Samuti on turg ka juure- ja kaunawiljast wõrdlemisi rikas.

Laupäewal, 2. sept., oli turul kaubitsemine elaw.

Hinnad olid: rukkijahu pd., ühes arwatud ka juba müügil olew uudse jahu 300—320 m., nisupüüli pd. 470—530 m., rukkipüüli pd. 400—420 m., ülesõela nisujahu puud 360—380 m., ülesõela odrajahu pd. 250—265 m., obratangu pd. 260—270 m., herne pd. 250—280 m., kaera pd. 175—185 m., tatratangu toop 30—32 m., kamajahu toop 30—35 m., walge kartuli wakk 80—100 m. ja wäikeste punaste wakk 110—115 mrk.

Kakao Kawe Kakao

Teater ja muusika.

„Wanemuise" aia eelwiimane kontsert.

Reedel, 1. sept. 1922.

Herra Aawiku juhatusel korrati päew ennem aias mängitud Skrjäbini teine sinfoonia — seekord saalis. Sellega kõrwaldati kõik akustika wead, mis aia kõlakojal olemas ja mänguriistade rühmade wahekord oli palju kokkukõlalisem, samuti oli kõlarikus täielikum.

Teise lause idülliline ilu tuli mõjurikkalt kuuldawale. Üleüldiselt oleks aga rohkem dünaamilist nüansi soowitud.

Selle õhtu solistil, herra Karl Soans'il, on suurepärane wõimukas bariton ja temperamentlik, selge ettekande wõis. Kahjuks puudub häälel korralik arendamine; noor kunstnik wõtab hääle kramplise jõupingutusega, kuna tema hääle jõurikkuse juures, normaalse kooli abil, jõupingutusest juttugi olla ei tohiks. Sagedasti on kuulda ninatoone, ehk nad jääwad tal kurku peatama. Loodame, et ta Itaalias, kuhu ta oma hääle arendamiseks sõita kawatseb, soowitud kooli leiab.

—rma—

Esimene Eesti lastelaulude ja salmikute korjamine.

Kui a muud Eesti „wana wara" juba õige rohkesti üles on kirjutatud, on lastelaule ja salmikuid nõhästi trükitud rahwaluule korjandustes kui ka Dr. Hurt'i ja prof. Eisen'i käsikirjades wõrdlemisi wähe. Põhjus on arusaadaw: senised üleskirjutajad ei arwanud niisuguseid laulukesi küllalt tähtsaks, et teadus oeid käsitleks.

Sellepärast otsustas prof. W. Anderson Eesti rahwa muuseumi jaoks Eesti lastelaulude ja salmikute erikorjandust toime panna, uue metoodi järele, mida tema juba heade tagajärgedega Saksa ja Juudi lastelaulude juures tarwitanud.

Tema metood on äärmiselt lihtne: tuleb kooli ja peab õpilastele ühe tunni jooksul loengu selle üle, mida ja kuidas nad üles kirjutama peawad; teise tunni jooksul kirjutawad nad tema juuresolekul kõik, mis neidele meelde tuleb.

See metood on muidugi wõimalik ainult sel korral, kui kooli juhatus sellega nõus on.

Onneks tulid nõhästi koolide juhatajad ja õpetajad kui ka Tartu linna ja maak. walitsuste haridуse osak. ettewõttele wäga lahkesti wastu.

Prof. Anderson algas korjamist 6. apr. s. a. Nelja kuu jooksul on ta 484 käsikirja kokku saanud, 1916 lehekülje ja umbes 6700 laulunumbriga. Loomulikult tulewad paljud laulukesed ja salmikud mitu korda ette, kuid see asjalugu ei tee koguni mitte kahju: laulu ehk salmiku teaduslik uurimine on wõimalik ainult siis, kui uurijal suur hulk teisendid käes on, — mida rohkem, seda parem.

Minu wäitsete ja suurte kaastööliste arw ulatab praegu 482-ni.

Huwitaw on näha, misjugused lastelaulud ja -salmikud Eesti koolides praegu kõige tutlawamad ja harilikumad on: „üks mees läks linna" (155 korda üles kirjutatud); „Hiir hüppas, kass kargas" (147 korda); „Kell üks — muna küps" (131); „Mamsel keetis moosi" (131); „Sisik sisik siker maasik" (129); „Tii, tii, tigane" (128); „Entel tentel trika trei" (111); „Üks wäike walge tuwikene" (109); „Liiri lõõri lõokene" (kus su pesa, 105); „Kui oled noor, siis nopi õisi" (93); „Sõit, sõit, sõtsele" (91); „Aadamal oli seitse poega" (85); „Õpi, õpi hoolega" (85); „Nii palju õnne soowin sull', kui kuke sabas sulgi on" (80).

Oleks wäga soowitaw, et kõik „Postimehe" lugejad sellest üleskirjutamise tööst osa wõtaksid. Üleskirjutamise tehnika on äärmiselt lihtne ja kerge: wõetakse puhas paberileht harilikus wihu kaustas, etteotsa pannakse enda nimi ja aadress, ja selle järele kirjutatakse lastelaule ja -salmikuid — kõik mis aga meele tuleb, mida rohkem, seda parem. Kirjutada on waja ainult seda, mis keegi tõesti teistelt kuulnud on — mitte seda, mis ta on raamatust lugenud. Tingimata tarwilik on üles tähendada, kus kohas iga laulukene on kuuldud: kihelkonna, walla, küla ja talu nimed; niisuguseid märkused on teadusele äärmiselt tähtsad.

Iseäranis huwitawad on teadusele järgmised laulud ja salmikesed: Eeben peeben pitse patse. — Eini meini mingi tingi. — Ene dene res. — Sisik sisik siker maasik. — Kell üks — muna küps (kõ müts, ütle mulle). — Kits kile karja, üle mere marja, too mulle heinu; mina heina lehmale, lehm mulle piima... — Kiwi rünta punta ünta. — Liiri lõõri lõokene. — Mamsel keetis moosi. — Midli madli, kudli kadli. — Oleikka õnnelik. — Sõit, sõit, sõtsele. — Tee pätsi, tee pätsi. — Täi tapja, poti noolija. — Uni, tule uksest sisse. — Waresele walu. — Äiu, äiu, kussu, kussu. — üks ei ole ühtegi. — üks õun weeres mõõda maad.

Prof. W. Andersoni aadress on: Tartu, Lossi tän. 15, k. 7.

Uued Eesti purjelaewad.

I.

Ilmajõda mõjus Eesti laewanduse peale wäga halwasti: paljud laewad rekwireeriti, jäid sõja lõpul Wenemaale, kus nad praegugi weel on; osa laewadest hukkus, osa müüdi sõja kartusel wäljamaalastele jne.

Sõja lõpul ajuti aga kohe agarasti uute laewade ehitusele, misfugune töö nüüd hakkab lõpule jõudma.

Nende päewade sees sõitis esimesele merireisile Loksal ehitatud kapt. R. Pahlberg ja Ko 4 m. barkantiin „Tormilind."

Laew läks Kotka plankisid ja laudu laadima Inglismaale — Swanseaisse wiimiseks.

Nimetatud laewa ehitus algas kapt. R. Pahlbergi juhatusel 1920. a. kewadel Loksa lähedal Hara rannas. Läinud sügiseks sai laewakere walmis, lasti wette ja toodi Loksa sadamasse lõpulikuks walmisehitamiseks.

Laewa pikkus on 45,2, laius 10,3 ja sügawus 4,1 meetrit.

Suurus 457,07 brutto — ja 396,2 netto registertonni.

Laew on wördlemisi heast materjalist, hea ja tugewa konstruktsiooniga.

Arwesse wöttes peale selle tema kena wälimust ning meeskonna eluruumide korralikkust ja lahedust, peab seda laewa paremaks ja ilusamaks Eesti rannas ehitatud purjelaewadest nimetama.

Laew on Bureau Veritas'es klassifitseeritud.

15. juulil lasti Loksa dokist wette kolmemastiline kahwelshooner „Estonaval" (end. „Besmer"), mis seal läinud aasta augustikuust põhjalikuks ümberehitamiseks oli.

Üige wähe jäi weealuses osas wana materjali paigale, millepärast seda täitsa uueks laewaks tuleb lugeda.

Nimetatud laew on mõned aastad enne sõda ehitatud, jäi sõjaajal Muhu wäina, kust ta pealt purustatult Eesti wallitsuse poolt Merikaub. ühing Estonavalile müüdi. Laewa kere on praegu täitsa walmis ja mastid peal ning septembri esimestel päewadel saab reisiwalmis.

Tugewa materjali ning korraliku ehituse tõttu saab laew loodetawasti üks paremateist merilaewadest Eestis olema.

Ka meeskonna eluruumid on lahedad ja nõudmistele wastawad. Pean seda, nii hästi „Tormilinnust" kui ka „Estonawalist" kõneledes iseäranis allakriipsutama, sest et wäga ja wäga paljud meie ehitatud laewad sellest küljest palju soowida jätawad.

„Estonawali" pikkus on 111½, laius — 29 ja kõrgus 13 jalga 1 toll.

Suurus registertonnides — 302.1 brutto, 258,44 netto.

Laew on samuti Veritase klassis pitseeritud.

30. mail lasti Wergi rannas (Wõsult kilom. 10 edasi), kapten J. Truuberg ja Ko. 4 m. kahwelshooner „Koit" wette, mille ehitus samal rannal 1920. a. aprillikuus algas.

Laew saab augusti lõputs sõiduwalmis, ning läheb arwatawasti Soome metsamaterjali laadima.

Laewa pikkus on 122, laius — 29,75 ja 13 jalga. Registertonnides mõõt praegu weel teadmata.

Peale nende laewade on praegu weel ehitusel Wergi saarel Kuurman ja Ko 3 m. kahwelshooner, mille pikkus 117, laius 28 ja kõrgus 12 jalga.

Laew on juba deki all, käsil wäline plangutus. Saab sõiduwalmis tulewaks kewadeks.

Pedusaare rannal (mitte kaugel Wergist) on ehitusel Kolk ja Ko 3 m. kahwelshooner 109 jalga pikk, 28 lai, 12½ kõrge.

Saab samuti tulewaks aastaks walmis.

Suure lisada wõiks weel, et lähemal ajal algab J. Uulman Kunda-Lettipea rannas 2 m. kahwelshooneri ehitust, mis nii umbes 100 reg. suur saab.

Kõikide nende laewade kohta peab tähendama et nende ehitamine algas sel ajal, kui prahi ning ka laewahinnad kõrged olid.

Praegu on aga prahid langenud ja laewa hinnad samuti, nüüd lähewad meil ehitatud laewad selleks liig kalliks, et nende ehitamist jatkata. Wast ehk siis kui materjal juba muretsetud, tehakse weel seda.

Meil ei panda ka seda tähele kuidas wäljamaa riigid, mille kaubalaewastik isegi juba tugew, laewaehitust igatepidi soodustawad ja toetawad, küll riikliku laenu, preemiate jne. näol.

Kuid sellest küsimusest edaspidi.

II.

Peale nende on aga weel terwe rida purjelaewu, mis Tallinnas, Pärnu-, Saaremaa jne. randades ehitatud ja käesolewal nawigatsiooni hooajal walmis saawad ehk juba walmis on. Loomulik, et wast alles aasta lõpul wõib neist kokkuwõtet teha tonnaashi kaswu üle — aasta keskel wõib aga üksikute suuremate ja paremate laewade juures peatuda.

Suuremaks sündmuseks meie laewaehituses tuleb käesolewal aastal Tallinna laewaühingu kolme neljamastilise teras-mootorpurjeka „Läänemaa", „Harjumaa" ja „Wirumaa" walmissaamist pidada.

Nimetatud laewade ehitus algas teatawasti Tallinnas Noblessneri tehases juba 1918. a.

Esialgu edenes ehitustöö mitmesugustel põhjustel wäga wisalt. Kui 1920. a. laewade tellija ja walmistaja wahel leping uuendati, hakkas töö kiiremas tempos edenema.

Läinud aasta septembri algul jõuti juba niikaugele, et esimene laew „Läänemaa" wette lasti.

Sellele järgnes „Harjumaa" detsembrikuus, kus „Wirumaa" wast käesolewa aasta kewadel wette libises. Eelmise kahe laewa taageldamine ja wee peal lõpulik ehitamine kestis läbi talwe edasi.

Kewade poole suwet jõuti töödega lõpule, kuid mootorid, mis Saksamaalt olid tellitud, ei jõudnud ega jõudnud kohale, mis nende laewade wäljasõitu wiiwitas.

Alles hiljem jõudsid mootorid Saksamaalt pärale ja nüüd on „Läänemaa" niikaugel, et juba pea täie warustusega (ainult abimootor puudub weel, mille ajutine täidab) 15. augustil kapt. G. Pruuni juhatusel Tallinnast Käsmu lahte propse laadima läks, Inglismaale wiimiseks.

„Wirumaa" ei jäänudki mootorit ootama, waid läks juba juulit algul purjede all Saaremaa randa plankusid laadima, ning sõitis sealt augusti algul esimesele pikemale merereisile — Inglismaale — Leithi.

„Harjumaa" seisab weel üksi Tallinnas, kuid ka septembi algul hakkab temagi laadima.

Et laewad ühe plaani ja sama mõõdu järele ehitatud on, siis toon siin ainult „Läänemaa" kohta andmed.

Laewa pikkus on 50,78, laius — 8,75 ja ruumi sügawus 3,7 meetrit. 567,2 brutto-, ning 372,45 netto reg. tonni suur. Kandejõud umbes 700 tonni. Laewadele pannakse 200 H. J. Körtingi süstcemi mootor.

Kõik laewad on Saksa Lloyd'i kõrgema klassi $100\frac{A}{4}$ nõuetele wastawalt ning Lloydi eksperdi järelwalwe all ehitatud.

Nii on need laewad suuremad seni ajani Eestis ehitatud purjelaewadest, nad on ka esimesed wälissõidu teras-mootor-purjelaewad Eesti lipu all.

Peale selle peab nende sisemist warustust ka täielikeks uudiseks Eestis nimetama. Nimelt on nad warustatud elektri tõstepõõradega, elektri walgustuse ja elektrikuttega.

Meeskonna ruumid on ajakohased. Sooja hoidmise ning niiskuse tekkimise wõimaluste eemaldamise peale on palju rõhku pandud. Nii on elu ruumid ümberringi, isegi põrand, kõrgiga woodri wahel ümbritsetud. Ei puudu seal ka wann meeskonna tarwis, mis isegi paljudes suuremates aurikutes puudub.

Üldiselt peab tähendama, et nende laewade juures ei ole mitte üksi korpuse ehituses ajanõudeid silmas peetud, waid on ka kulude peale waatamata püütud meeskonnale elu koduseks ja mugawaks teha.

Kuidas nende laewade meriomadused on, see selgub muidugi hiljem, merireisidel.

Nende päewade sees wiibis Tallinna sadamas uus Kabli rannas ehitatud kolmemastiline kahwelshooner „Leo", Suuster, Grant ja Co omandus.

Nimetatud laew on puust, 144 br. ja 123.9 netto reg. tonni suur.

Juunikuus sai Kuresaares walmis A. Hanko ja Co 3-mastiline kahwelshooner „Tiirlaid".

Nimetatud laewa pikkus on 35,49, laius 9,12 ja sügawus 3,79 meetrit. Suurus 278,31 brutto ja 243.8 netto reg. tonni.

Laew on juba ühe reisi Soomest lauaaadungiga Taanimaale teinud.

Peale nende on weel Hiiumaal ja mujal hulk wähemaid laewu käesolewal suwel walmis saanud, mis küll Eesti tonnaashi tõstawad, kuid wälissõidul arwesse ei tule wõtta.

Nawigator.

Tallinna teated.

Walge lille päew

pannakse Tallinnas toime 3. ja 4. septembril. Korjanduse sissetulek on määratud tiisikuse wastu wõitlemiseks. Kahe päewa jooksul on korjandus 356.357 Emk, 400 Smk, 500 Rmk. ja mõned Läti ning nõukogude rahad sisse toonud. Siseministeri on lubanud Tallinnas weel 20 korjanduslehte nädalas-kaheks käima jätta.

Streik kõitmise töökodades.

Eile algas Tallinna kõitmise töökodades streik. Umbes kella 2 ajal hommikul katkestasid töölised töö „Estokõitti", „Hansa", Klassi ja Piiki juures. Kuuldawasti on streigi põhjuseks kollektiiwlepingu tagasi lükkamine kõitmise töökodade omanikkude poolt.

See uus leping esitati kõitmise töökodade tööliste ametiühisuse poolt töökodade omanikkudele möödaläinud laupäewal, kus nõuti palga kõrgendust.

Streigi lõppu oodatakse lähemal ajal.

Gustav von Kürten
Tallinna osakond
W. Roosikrantsi tän. 5.
Postkast 287. Kõnetr. 13—76.

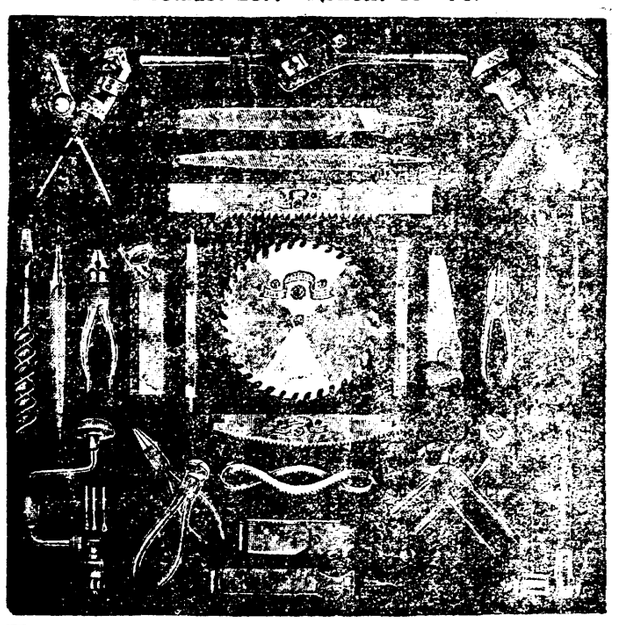

Eesti näitusel 2.—11. sept. 1922. a.
oma pawiljon nr. 90.

Wärsked raswa
heeringad
kohale jõudnud.
Kaubamaja Karl Holst & Ko
Kõnetraat 1-75.

Elektriwalgustuse sisseseadeid ja ümbertöötamisi teeme meie wõistlemata odawasti, milleks meil iseäraline luba on linna kui ka Karlowa elektrijaamast. Hinna eelarwed maksuta nõudmiste peale
The Baltic Trading Co, Aleksandri t. 14.

Müüa
niveleerimise aparaat (Ertel & Sohn — München), nurgamõõtmise aparaat, tarwitatud lapsewanker, Brockhaus'i Konwersations Lexikon (Jubiläums-Ausgabe, naisterahwa mantel.
Näha käesolewa nädala kolmapäewast kuni reedeni, kl. 10—12 e. l., Küütri uul. 8-b, krt. 3.

Müüakse 8-nädalane
foxterrier.
Teada saada Riia uul. 18, k. 4, iga päew kella 3—5-ni.

Raudwoodid
wedrupõhjaga müüa Maarjamõisa tän. 25, krt. 3.

Naisterahwa hea
jalgratas
on äraretsimise pärast odawasti müüa. Tiigi tän. nr. 80, töökojas.

Riiga
sõidu puhul wõtan oma peale ärilõste asjade õienduji Riias. Üles anda Kalda tän. nr. 16, krt. 3, kella 6—7 p. l.

Otsitakse 2—3
tuba
kõõgiga wõi kõõgi tarwilamisega. Teatada täna sst. A. A. all.

Kooliõpilased
leiawad korterit. Klawer tarwitada. Tiigi tän. nr. 74, krt. 16, kolmandal korral.

Klawer
antakse üürile. Lähemat Kastani tän. nr. 11-a, krt. 1.

Laupäewa õhtul Riia tän. kuni Kloostri tän. üle Toome tulles kaotatud pakist uus pruun meesterahwa
kaabu.
Ausat leidjat palutakse waewatasu eest ära tuua Kloostri tän. nr. 9, krt. 4.

Laudade oksjon.
15. septembril 1922. a. kell 12 päewal tulewad metsade peawalitsuses, Toomkiriku pl. 3, enampakkumise teel müügile allpoolnimetatud riigi lauawabrikutes walmistatud ja kuni 1. oktoobrini s. a. lõigatawad lauad ja plangud:

1)	Roela lauawabrikus	umbes	81	standarti
2)	Püssi	„ „	249	„
3)	Warbla	„ „	104	„
4)	Käru	„ „	193	„
5)	Kolu	„ „	47	„
6)	Sontaga	„ „	51	„
7)	Polli-Lilli	„ „	144	„
8)	Uue-Lehtse	„ „	258	„
9)	Haabsaare	„ „	35	„
10)	Uue-Kariste	„ „	60	„
11)	Wõsu	„ „	234	„
12)	Aimla	„ „	67	„
13)	Kastre	„ „	360	„
14)	Sööru	„ „	48	„
15)	Priske-Anija	„ „	260	„
16)	Suure-Kõpu	„ „	152	„
17)	Selgise	„ „	163	„

Kokku umbes 2506 standarti.

Kõik lauad ja plangud tulewad müügile ühes üksuses. Alghind on 11500 marka standart loco ülalnimetatud saewabrikute plats. Pakkumised wõiwad olla kinnised ja suusõnalised. Pakkumisest osawõtta soowijad on kohustatud 10% üleüldisest laudade alghinnast kautsjoniks sisse maksma. Lähemaid teateid laudade ja plankude sortimentide ja ostu tingimiste kohta saab metsade peawalitsuse töösusosakonnast igal tööpäewal.

Metsade peawalitsus.

Elwa kõrgem algkool wajab
õpetajat.
Soowitaw mecsõpejõud. Walimine 10. sept. s. a. kell 11 homm. Elwa koolimajas. Isiklik ilmumine tarwilik.
Hoolekogu.

Arsti
pikaajaliseks jaoskonna arsti asetäitjaks tarwis. Lähemaid teateid Simunas, Dr. Hold.

Teenijat
on kohe tarwis Meltsiweski tän. nr. 1, krt. 4.

Töömeest
on kohe talueks tarwis. Roosi tänaw 24-a.

Kingsepatöölist
ja õpipoissi, kes hästi tööd tunneb, waja Holmi tän. nr. 1, krt. 2, kolmandal korral.

Kingsepatöötegijat
meeste- ja naisteri. töö peale ja õpipoissi, kes tööd tunneb, on tarwis Tähe tän. 63.

Noort naidu,
kes kohalikke teeli tunneb, otsitakse teenimiseks. Raani uul. 7, kondiitriäri Werner.

Teenijat
ja ettekandjat on tarwis kohwimaija „Gloria", jõe puiestee1.

Otsitakse maale wanemat
üksiteenijat,
kes koome talitab. Tulla kella 10—12, Riia tän. 16, krt. 4.

Intelligent naisterahwast,
pianisti,
kes orkestris harjunud mängima, wajatakse 1. järgu restoraani. Üles anda sst. „Pianisti" all.

Kooliõpetajannad
on tarwis maale. Kaupa tehakse Peterburi tän. 29, pagariäris, kella 9 homm.

Dr. A. Liin
Riia tän. 17.
Sisehaigused
(iseärane tiisikus).
homm. kella 8—9 ja ja 4—5 p. l.

Dr. A. Lenzner
Naha- ja suguhaigused.
Iga päew kella 9—11 ja 5—7.
Rüütli tän. 23, krt. 4.

Dr. E. Dobruschkes
Naha- ja suguhaigused.
Kella 10—11 ja 4—6.
Magasini tän. 10, krt. 5
(Wene kiriku wastu).

Dr. K. Lellep.
Närwihaigused.
Karlowa t. 17, kella 3—4.

Dr. O. Kurits.
Silmahaigused.
Wallikraawi tän. 14, kella 11—12 ja 4—5.

Dr. J. Wilms
Naha- ja sugu-haigused
Riia tän. 55, kella 8—9; 5—7.

Hambaarst
F. Stukis-Priima
Lossi tän. nr. 1,
kl. 9—1 ja 4—6.

Ammaprona
A. Willmann
Tartus, Raatuse tän. nr. 12.

Woldi koolile
õpetaja
walimine
on hoolekogu ees 10. skp. kell 3 p. l. Muusikatundmine tarwilik. Üles anda koolijuhatajale.
Hoolekogu.

On kohe tarwis
willakraasijat
Paaslangi weski, Rõngu laudu.

2-toaline
korter
keskliinna, 4. korral, wahetada samasuguse wastu 1. ehk 2. korral. Küsida Aleksandri tän. 10, päewapiimiku juures.

Kes wahetab 3—5-toal.
korteri
kõõgiga, 2 toa ja kõõgiga korteri wastu, keset linna. Teatada Wanemuise einelauapidaja juures.

100.000 m.
kindla obligatsiooni peale laenule anda. Kirjad sst. „A. P." all.

15. septembril s. a. antakse Kuresaare linnawalitsuse ruumides
enampakkumise teel kaheks aastaks rendile:
1. Kuresaare tuurhausi alkoholiga einelaud. Wäljapakkumine kell 10 hommikul.
2. Restoraan „Kuld-Antur". Wäljapakkumine kell 12 päewal.
3. Restoraan „Loode". Wäljapakkumine kell 2 p. l.
Tingimised näha linnawalitsuse kantseleis äripäewadel kella 9—3.
Kuresaare linnawalitsus.

E. J. Sell'i

(Petrogradist keelte kursuste juhataja, H. Treffneri asut. gümn. naisõpetaja).

I. wõõraste keelte kool Eestis

EESTI, Inglise, Saksa, Prantsuse, Wene ja Ladina k. mitmeis astmeis ja klassides.

Kaastöötajad teatud ja lugupeetud õpejõud Tartus.

Wastuwõtmine 4. sept. iga päew k. 6—7.

Õpetõõ algus 14. sept. Aia tän. nr. 34, Grassi gümn.

Metsa oksjonid

Enampakkumisel müüdakse paljaksraiumiseks

1) 3. oktoobril s. a. Käesla metsk. metsaülema kantseleis, Kuresaares, Kubermangu tän. nr. 23, Käesla metskonnast 67,88 tiinu, 216 tükis, hinnatud 2.264.640 mrk.

2) 3. oktoobril s. a. Käesla metsk. metsaülema kantseleis, Kuresaares, Kubermangu tän. nr. 23, Kuresaare metskonnast 9,43 tiinu, 32 tükis, hinnatud 422.813 marka.

3) 4. oktoobril s. a. Käesla metsk. metsaüleme kantseleis, Kuresaares, Kubermangu tän. nr. 23, Karjalasma metskonnast 47,72 tiinu, 122 tükis, hinnatud 1.287.356 marka.

Ligemaid teateid müügiletulewate tükkide kohta annawad kohalikud metsaülemad. Ostu tingimisi wõib ka näha saada metsade peawalitsuse kantseleis, Tallinnas, Toomkiriku pl. nr. 3.

Metsade peawalitsus.

Kuulutus.

11. sept. 1922. a. kell 12 p. antakse ehituspeawalitsuses wähempakkumisel wälja Wõru, Paide, Tartu, Rakwere, Walga ja Tallinna

eeluurimise wangimajade remont-tööd.

Materjal on ettewõtja poolt. Pakkumised, 20 marga eest tempelmarkidega warustatud, tulewad tähendatud ajaks ehituspeawalitsuse kantseleisse (Tallinn, Kaarli tän. nr. 1) ära anda ehk ära saata. Pakkumise juures peab olema kautsjon — 10% pakkumise summast. Kautsjonits wõib olla sularaha ehk wastaw rentei kwiitung.

Lähemaid teateid töötde kohta ja pakkumise lehti wõib saada ehituspeawalitsusest ja eelpool tähendatud wangimajade ülematelt.

Ehituspeawalitsus.

Kohtla-Järwe põlewkiwilaewandus,

Kohtla jaama kaudu, wajab töötde laiendam. tõttu

100 mullatöölist.

Tükitööga wõib 250—300 marka päewas teenida. 8-tunnilise päewatöö eest maksetakse 114 marka.

Korterimaks ühiskorteris ühes kütte ja walgustusega 3 marka ööpäewa eest.

Kaewandus asub 4 wersta kaugusel Kohtla jaamast.

Laupäewal, 9. septembril s. a., kell 12, antakse sama kaewanduse turul asuwad

10 kaubaputkat

enampakkumise teel rendile. Algusrent 1000 marka kuus.

Enampakkumine sünnib kaewanduse kontoris, kuhu selleks ajaks kirjalikud pakkumised märgusõna „Kaubaputka" all sisse tulewad anda.

Walguta mõisas (end. herrastemajas) asuw 4-kl. rahwakool wajab kutsega

õpetajat.

Walimine 9. septembril 1922. a. kell 13 Walguta wallamajas hoolekogu ees. Walimisest osawõtta soowijad ilmugu isiklikult ühes tarwiliste dokumentidega.

Wallawalitsus.

Kunstlik kõrgustiku-päikene

Originaal Hanau.

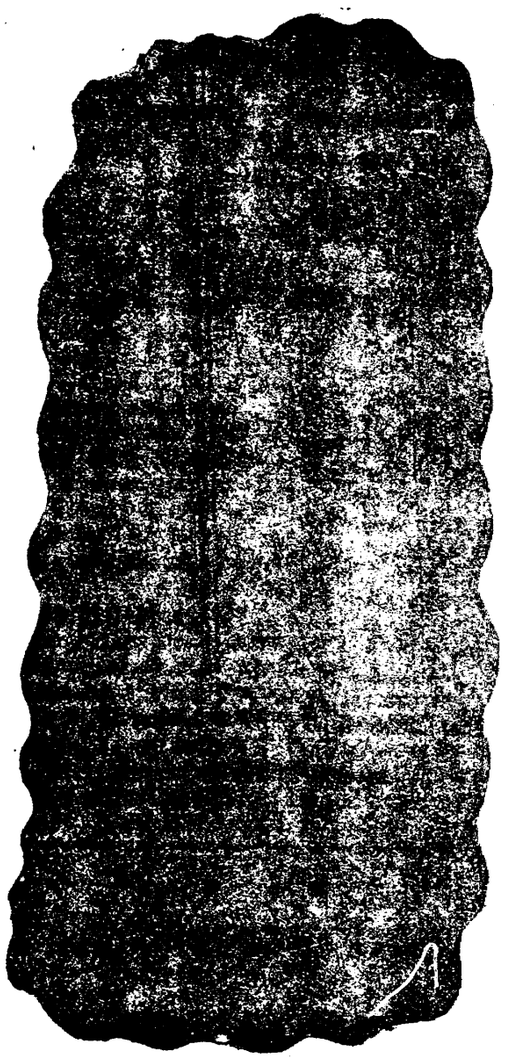

Kunstliku kõrgustiku-päikese mudel 1922. a.

Original Hanau. Salanõunik Bach.

Saksa wiimaste aastate jooksul ilmunud arstilistes teadaannetes mängisid silmapaistwat osa aruanded uue Ultraviolett-Therapie arstimise tagajärgede üle. Kunstlik kõrgustiku päikene — nii nimetatakse elawa hõbeda taoline aurulamp, mida mäekristallist (Quarz) walmistatakse, wäga sarnane ennesõjaaegse prof. Kromayeri poolt ülesleitud lambile dermatoloogidele. Ta põleb ilma weejahutajata. Kirjastusel „Sollux", Hanaus, postkast 768, on alati saadawal terwe rida teaduslikka töid, mis sisaldawad mitmete autorite poolt, kel omal kogemused ja kriitika, 900-st algupärandist kokkuwõetud kõige teaduswäärilisemat materjali. Kõik need raamatud leidsid pärastpoole kui õpekäsiraamatud laialist tarwitamist ja hindamist, nii et pea kõigist juba korduwad uued wäljaanded tarwiliseks said. Tähtsamad olgu siinkohal soowitatud:

Anleitung und Jndikationen für Bestrahlungen mit der Quarzlampe, (Künstliche Höhensonne) von Geh. San. Rat Dr. Hugo Bach. 9. Auflage 1922 in Vorbereitung, Preis etwa M. 100. — Das Quarzlicht und seine Anwendung in der Medizin von Dr. F. Thedering, 4. Auflage, cart. M. 55. — Die Künstliche Höhensonne (Quarzlampe) in der Medizin von Dr. K. Wagner, cart. M. 98. — Die Künstliche Höhensonne in der Dermatologie von Dr. Stümpke, geb. M. 720. — Die Bedeutung der verschiedenartigen Strahlen für Diagnose und Behandlungen der Turbekulose. Mit dem Robert-Kochpreis für Turbekuloseforschung gekrönte Monographie von Dr. R. Gassul, cart. M. 27. — (Mitmesuguste kiirte tähtsus tuberkuloosi diagnoosi ja arstimise juures. Kroonitud Robert-Kochi auhinnaga tuberkuloosi uurimise eest. Hind 27 mk.) Lichtbehandlung des Haarausfalls von Dr. F. Nagelschmidt, cart. M. 40, 50. — Skrofulose, ihre Ursachen, Bedeutung und Heilung von Dr. F. Thedering, geb. M. 15. — Die Ultraviolett-Therapie der Rachitis, von Dr. Kurt Huldschinsky M. 2.50. Die neue Wundbehandlung mit Quarzlampen von Dr. Heusner und Dr. Thedering, geb. M. 10.

Wabriku hinnad:

ainult ühtlane wool ilma reserwpõletajata	R. M.	16.650.—
„ „ reserwpõletajaga	„ „	23.700.—
ilma wahetuswooluta:		
a) ilma reserwpõletajata	„ „	35.250.—
b) reserwpõletajaga	„ „	47.700.—

Quarzlampen-Gesellschaft m. b. H.

Hanau a. Main.

Tartu Pank

Tartus, Tallinnas, Wiljandis ja Põltsamaal.

Holusummad. — Kuludeta rahasaatmine igasse Eestis olewasse pangaasutusesse. Ostmine ja müümine wäliswaluutat ja tsekke. Inkasso. — Akkreditiw. — Kõik muud pangaoperatsioonid. —

Koolijuhatajat-õpetajat

wajab Weski koolile Krüdneri wallawalitsus. Walimisele Krüdneri wallamajasse palutakse ilmuda katseõigusliistel kandidaatidel 15. sept. 1922. a. kell 12 p.

Wallawalitsus.

E. W. raudteewalitsus wajab maawõõranduse töötde peale

maamõõtjat, joonistajat ja asjaajajat.

Soowiawaldused ühes 20 marga tempelmarkiga kiire anda kuni 10. sept. s. a. riigi raudteewalitsusele, Tehnika tän. nr. 16. Teateid palga ja töötingimiste kohta saab sealsamas liikumata warandusteja maadewõõranduse juhataja käest kella 10—12-ni.

E. W. raudteewalitsus.

Talukoht

müüa. 32 tiinu, 4 wersta Waeküla jaamast, Rakwere kaudu, Rägawere wald, Nurkse küla, Wanari koht, A. Saar.

Müüa Saksamaalt toodu

jahikoera-kutsikas

(Deutscher Kurzhaar), ema tunnistusega (sehr gut). 2-kuu wanune, hind 2000 marka. Küsida Peterburi tän. 65, krt. 4, Tamm, kella 10—11.

Tahwel-klawer

müüa Leist tän. 17, krt. 7.

Müüa

uusi suuri plüüsh ja Persia waipu, meesterahwa sügise- ja talwepalitud ja wisiitkuub, pidu siidikleite ja bluusid, suur kohwi laudlina ja suuri toalille (odawasti). Jakobi tän. 28, krt. 1, hoowi kaudu, kella 10—1 ja 4—7.

Kirjutuslaud,

toalettpeegel, lett ja muud asju müüa Maarjamõisa tän. nr. 50, „Astoria" wõõrastemajas.

Müüa wabajoonisega

jalgratas

ja hea grammofon hulga platedega. Jaama tän. 12, krt. 4.

Pärnu linnawalitsus on wõistluse wälja kuulutanud

ehituskawandi

(skizze)

walmistamiseks Pärnus ülesehitatawa supelusajutuse jaoks.

Kawandite esitamise tähtaeg hiljemalt 15. nowembrini 1922. a.

1. auhind — Emk. 30.000
2. „ — „ 20.000

Lähemate teadete ja tingimiste saamiseks pöörata Pärnu linnawalitsuse poole.

Oleme awanud uuesti

Raatuse tän. nr. 14.

pagari- ja kondiitri-äri.

Raatuse tän. nr. 14.

Soowitame suures walikus kõige percma maitseliisi kookisid ja igasugu kondiitri-walmistusi. Wõtame wastu tellimisi suurte tortide, kringlite ning kulitshide peale. Tellimised täidetakse kiirelt, ning maitse ja wormi poolest wäljaspool igasugust wõistlust. Peale selle ka igasuguseid torte. Jällemüüjatele protsendid. Hinnad mõõdukad.

Aupaklikult

J. Luha, T. Sirge.

Rakwere linna haigemaja

wajab kohe

meesrawitsejat

(sanitaari)

soowitaw wallaline. Korter ja täielik ülespidamine haigemaja juures. Soowiawaldused elulookirjeldusega ja teadetega endise teenistuse üle tulewad Rakwere linnawalitsuse nime peale saata 20-margalise tempelmargiga warustatult.

Linnawalitsus.

Lauluõpetust

annab R. v. Orsheschko-Bormann wana-Itaalia kooli järele. Mees- ja naishäälte wäljaaren damine. Tremoleerimise, ninakõla ja teiste lauluwigade kõrwaldamine. Wana-Kastani tän. 30, k. 3.

Kütteainete Keskkomitee Likwideerimise kommisjon

müüb 12. septembril s. a. kell 12 päewal Tallinnas, Merepuiesteel nr. 15, suusõnalisel ja kirjalisel

enampakkumisel

labida-

turwast

järgmisest kohtadest:

Ropka rabas	umbes	450	kbs.
Ämala	„	2000	„
Rae	„	300	„

Enampakkumisest osawõtjatel tuleb 10% kautsjonitks sisse maksa. Lähemaid teateid saab Kütteainete Keskkomitee Likwideerimise Kommisjonist.

Jõngalterad

on märgilised, ärge jätke neid wilja sisse, korjake wälja.

Ostame piiramata mõõdul.

Postil ehk raudteel saatmise kulud meie arwel.

Lill & Hakkaja

Rohukaubaladud Tartus.

Esimese klassi meesterahwa rätsep

A. Murstjat,

7 Aleksandri uul. 7

Töötan korralikult, odawasti ja uuemate moodude järele. Tellimised era- ja sõjawõelaste ülikondade peale. Täielline wastutus.

Põlluharijad!

Kas olete järele mõtelnud, kui palju läheb teie sissetulekust kaduma siis, kui tarbeaineid erakaupmeestelt ostate ehk põllusaadusi erakaupmeestele müüte?

Jgatahes on see kõikidest maksudest kõige suurem summa.

Ainult oma ühistegelisest asutusest ostes ehk ühistegelisele asutusele müües jääb kõik ülejääk ostust-müügist teile enestele.

Ühistegelised ettewõtted — tarwitajate- ja majandusühisused ja põllumeesteseltside kaubandusosakonnad — müüwad alati häid põllutööriistu, wõltsimata kunstwäetusaineid ja igasugust muud täiewäärtuslist kaupa.

Ühistegelised ettewõtted on palju kaasaaidanud kaubahindade allasurumiseks.

Astugu iga põlluharija oma tarwitajate- ehk majandusühisuse liikmeks ja hoolitsegu oma ühisuse edenemisest nii palju kui wõimalik.

Kus oma tarwitajate- ehk majandusühisus puudub, wõtke selle asutamine kohe käsile. Ärge jääge maha teistest arusaajatest põlluharijatest!

Nõu ja juhatust ühisuste asutamiseks annab üleriikline tarwitajate- ja majandusühisuste suurkaubandusline ostu-müügi ja omatööstuse keskkoht.

Eesti Tarwitajate Keskühisus

Peakontor:

Tallinn, Wiruwärawa puiestee nr. 15.

Tallinna Eesti põllumajandusline näitus.

Traktorite ja atrade proowikünd.

Traktorite ja atrade wäljapanejate soowil korraldab näituse juhatus täna kell 10 hommikul Kabaka külas, Joh. Ploompuu Rahula talus proowikünni.

Friisi tõugu pullide oksjon.

Eesti Friisi karjakaswatajate seltsi ja näituse juhatuse poolt korraldatakse täna kell 12 päewal näituse platsil hobuste wäljatoomise koha peal Friisi tõugu pullide oksjon.

Oksjonile on toodud 9 jugupulli, peale selle weel pullid, keda täna wäljapanijate poolt üles antakse.

Üleüldine looma oksjon.

Peale Friisi karja oksjoni peetakse näitusel ka teiste kari- ja wäikeloomade oksjone, kui selleks wäljapanijad soowe awaldawad.

Koolilõpilased ja põdurid näitusel.

Eile algas koolilõpilaste ja põdurite salkade näitusel käimine. Päewa jooksul käis koolilõpilasi 13.007 ja õpetajaid 494.

Põdurisi käis 651 alamwäelast ja 16 ohwitseri.

3. päewal

liikus ootamatalt palju waatajaid näituse platsil.

Peale kooliõpilaste, keda nii hästi Tallinnast kui ka wäljaspoolt sunremates salkades näitusele woolas, oli ka hinnaliste piletitega käijaid nii rohkesti, et platsil ja pawiljonides alaline tung walitses.

Pühapäewal ja eile on põllutöömasinaid, eeskätt rehepeksumasinaid, õige rohkel arwul ostetud.

Suurt huwi tunti ka linaropsimise ja puhastamise masina ning kartuli mahapanemise masina wastu.

Näitusel käijate arw

eilese päewa jooksul oli hinnaliste piletitega 21.268.

Poola põllutöömasinad näitusel.

Eile õhtul jõudsid Tallinna Posenist saadetud põllutöömasinad, mis näitusel wäljapanemiseks määratud. Masinate hulgas on 2-isesõitjat lokomobiili, 2 suuremat rehepeksu masinat, tuulamise masinad j. m., peale selle on saadetud ka mitmesuguseid sahku.

Ülikool.

Rektor prof. H. Koppel

on suwepuhkuselt tagasi jõudnud ja oma ametikohuste täitmisele asunud.

Tartu teated.

Nõupidamine Tartu ülikooli põllumajandusteaduskonna õpekawa ja Raadi mõisa asjus.

Eile oli põllutööministeeriumi ruumides Tallinnas kokku kutsutud nõupidamine Tartu ülikooli poolt ettepandud põllumajandusteaduskonna õpekawa ja Raadi mõisa asjus.

Nõupidamiselt wõtsid osa ülikooli rektor H. Koppel, dekaan A. Nõmmik, prof. J. Mägi, põllutöömin. abi Allmann j. t.

Tähendatud küsimustes kindlale otsusele ei jõutud.

Mis Raadi mõisasse puutub, siis kaldusid arwamised selle poole, et küsimus, kellele Raadi mõisa lõpullikult kuuluma peab, tuleks seadusandlisel teel ära otsustada. Peeti aga soowitawaks, et nimetatud mõisat ei tuleks mitte mitme asutuse wahel jagada.

Linna situatsiooni plaan.

Linna uurimistoimkonna kogutud andmete põhjal seatakse praegu kokku õige üksikasjalist linna situatsiooni plaani.

Plaan saab walmis 1. oktoobriks. Seega on siis Tartu esimene Eesti linnadest, kellel kõigiti täielik situatsiooni plaan olemas.

Tartu Peetri koguduse

1. pihtkonna täiskogu koosoleku kirjeldus, mis pühapäewal, 3. sept. s. a. ära peeti, ilmub ruumi puudusel homses lehes.

Saksa-Hollandi üliõpilaskoori kontsertreis

algas Berliinist 29. augustil. Esimesed kontserdid olid Danzigis 30. ja 31. augustil ja 1. septembril Zoppotis. Peale kontserdi Königsbergis läheb reis Leeduamale, kus esinetakse Kownos.

Koorijuhiks on Leipzigi ülikooli muusikadirektor prof. Brandes. Solistina esineb kontserdilaulja Käthe Grundmann. Kooriga ühes esineb ka Hollandi Leideni ülikooli trio, kelle esinemiste kohta Hollandi ajakirjandus mitmel puhul wäga kiitwa otsuse on annud.

Esimene kontsert Tartus on 11. septembril „Wanemuines".

Täiendaw määrus piimaga ja piimasaadustega kauplemise kohta.

See määrus, mis linnawolikogu poolt 26. juunil s. a. wastu wõetud, on nüüd „Riigi Teatajas" ilmunud ja seaduslikku jõusse astunud.

Täiendus, mis piimaga, koorega ja wõiga kauplemise kohta käiwa hunduslikku määruse (wastu wõetud linnawolikogu poolt 7. sept. 1906. a. ja 24. mail 1907. a.) §§ 20, 21, 22 ja 23 juure käib, on järgmine:

„Ajutiselt, kuni 1. juulini 1923. a., lubatakse piima ja piimasaadusi müüa, peale eriti selleks sisseseatud piimapoodide ka teistes poodides, ringimisega, et nimetatud toiduainete hoidmiseks peab olema kindel kapp ehk eraldi ruum, mis õlimärwiga walgeks wärwitud ja mille põrand kiwist, tsemendist ehk linoleumist on. Misuguse kapi ehk ruumi ligidases ei tohi hoida kaupa, mis oma lõhna läbi piima ehk piimasaadusi ritkuda wõib, näit.: petrooleumi, heeringaid, tõrwatud nõõre jne.

„Pallase" kunstikooli näitus.

Pühapäewal, kell 12 awatakse „Pallase" kunstikooli ruumides, Kalamehe uul. nr. 14, kooli õpilaste tööde näitus.

Näitus on awatud 10.—17. sept. iga päew 9—1 ja 3—6 p. l.

Naisseltsi majapidamisekooli

wõetakse õpilasi wastu weel kuni 15. sept.

Lühikeseajalistele keedu-kursustele wõib ülesanda igal ajal.

Sõnume kohta meie „kohtukeelest",

mis laupäewases meie lehes ilmus, tõime eile õiendawa tähenduse, et see sõnum mitte ei käi kohaliku rahukogu esimehe, waid rahukogu tsiwiil-osakonna eesistuja K. üteluste kohta. Nüüd tuleb meile weel seletus, et tsiwiilosakonna eesistuja tähendatud kohtuistumisel mitte ei ole ütelnud, „sina ära mõla", waid: „teie ärge mürage!" Sest inimesed olewat kohtuniku arwates kohtulaua ees liig waljusti kõnelenud.

Selle seletuse awaldame, jätame aga oma kaastöölise hooleks oma wastupidist tõendust tarbekorral ligemalt põhjendada.

Teater ja muusika.

„Wanemuise" teater.

Täna, teisipäewal korratakse Curt Kratzi ja Arthur Hofmanni 3-waat. naljamängu „Wiguriwänt." Algus kell 8 õhtul. „Wanem." talitus.

„Wanemuise" hooaja awamine.

Teatri hooaja awamine oli pühapäewal Büchneri näidendiga „Woyzeck".

Näidend, kirjutatud 24 pildis ja lawastusel lühendatud 18 pildini, on ea poolest õieti wana — Büchner tegutses 1813.—1837. a. — kuid oma sündmuste arenemisega ja hingeolulisele meie aja inimesele ja waimule wärske ja lähike.

Stiilselt on see groteskidest terwikuks põimitud tükk lihtne, igapäewaselt shabloonilik.

Woyzeck on sõdur, hall inimene omaz ümbruskonnas, kellele heledamaid silmapilke loob wahest ainult ta naine ja wäike poeg. Nad on ta ainukene rõõm ja rikkus ja nende eest hoolitseb ta ennast ohwerdades, pühendades isegi waba aega kõrwalteenistusele. Elumured, kurnaw töö sõõb närwisid, mingisugused aimdused põletawad aju — Woyzeckist jääb järele weel inimese wark. Ja siis langeb wiimane lõõk, mis häwitab ta elu: tuleb hõilgawa mundriga laiarinnaline elurõõmus tambuurmajor ja wõtab Woyzeckilt naise.

Nüüd ei ole Woyzeckil enam midagi kõitwat. Teda haarab ainult üks mõte, mille ta praegu ilma wõitluseta enesega täide saadab — tapab naise.

Nii lihtne on sündmustik. Aga mängus kisub ta kaasa esinewate kujudega, mis nii inimlikud, oma primitiiwsete otsekoheste, tundmuste awaldusega nii arusaadawad ja tõetruud. Neile elab kaasa.

Mis puutub mängusse, siis wõis rahule jääda. Herra Põder tegi Woyzecki kuju, õige ta elutraagikaga wastuwõetawaks ja ustawaks. Ta liigutustes, intonatsioonis ja maskis awaldus raske elusaatuse alla painutatud lihtne inimene.

Marie osa mängis pr. Heisler (Altleis) temale omase kujukusega loomutruult andes edasi naise tüüpi, keda juhiwad primitiiwsemad instinktid ja kelle elufilosoofia wõetud kokku sõnas „üksköik".

Teised osad, niipalju kui nad arenewale sündmustikule tagaseinaks, olid häis kätes. Eriti tuleb nimetada Hanseni (kapten) ja Nataseppa (tohter).

Tuleb ainult kahetseda, et etendusel wähe publikumi oli.

Kõned, koosolekud ja pidud.

Õpetatud Eesti seltsi

koosolek on tulewal nädalal, kolmap., 13. sept.

Õnnetused ja kuritööd.

Üles poonud.

Mõni päew tagasi poos ennast üles Rannu wallas elaw Miina Utt. Enesetapmise põhjus seni teadmata.

Wiimased teated.

Wälisminister annab

ajakirjanduse esitajatele homme kell 2 päewal seletusi wälispolitiilise seisukorra üle.

Soowitame

ülikoolile, õpetajaile, kesk- ja kutsekoolidele õppeaasta algul tarwilisi käsi- ja õpperaamatuid:

J. Rumma: Maateaduse Opewiis. H. 95 mk.
J. Rumma: Uldine Maateadus. H. 195 mk.
G. Wilberg: Harjumaa (Maateadusline lugemik). H. 215 mk.
J. Kents: Eestimaa Geograafia Opperaamat. H. 155 mk.
Prof. J. Piiper: Uldise Zooloogia Põhijooned. H. 140 mk.
Audowa-Uniwer: Bioloogia Opiraamat. H. 100 mk.
H. Reichenbach: Zooloogia Praktikum Keskkoolidele. H. 130 mk.
Prof. Wagner: Zooloogia I. r. Tõlkinud H. Männik ja A. Waga. H. 145 mk.
Prof. Wagner: Zooloogia II. r. Tõlkinud H. Männik ja A. Waga. H. 145 mk.
Schmeil: Inimene. Tõlkinud J. Teinmann. H. 60 mk. 96 lhk.
H. Männik: Praktilised Töö Botaanikas (kaustik). H. 12 mk.
Prof. Polowtsew: Taimede Ehitus ja Elu. Tõlkinud A. Jürgenson. H. 125 mk.
E. Spohr ja G. Wilberg: Oistaimede Määramise Abiwihk. H. 25 mk.
Oels: Katsed Taimede Elust (praktilised töö botaanikas). Ilmub pea.
A. Riikoja: Füsioloogia ja Anatoomia Algpraktikum. Ilmub pea.
H. Bekker: Eestimaa Geoloogia Käsiraamat.
Rumma-Raikow: Loodusloo Praktiliste töode Oppewiis. H. 140 mk.
Prof. G. Rägo: Matemaatilise Analüüsi Elemendid. H. 200 mk.
Prof. G. Rägo: Tasapinnalise Analüütilise Geomeetria Põhijooned (keskkoolidele). H. 185 mk.
Shaposhnikow ja Waltsew: Algebraliste Ülesannete Kogu. I. osa. H. 140 mk. Ümbertöötanud ja täiendanud J. Grünthal ja K. Weski.
Prof. J. Sarw: Logaritmide Tabelid. H. 28 mk.
Rasewsky: Stereomeetria. Tõlkinud K. Weski ja J. Grünthal. H. 85 mk.
K. Loskit ja A. Paris: Anorgaanilise Kwalitatiiwse Analüüsi Praktikum. H. 90 mk.
L. Mahlstein ja H. Männik: Elus Loodus. (algaste IV. trük.) H. 145 mk.
P. Kogermann, L. Mahlstein ja H. Männik: Looduse Õpetus. (Eluta ja elus loodus). Neljas õppeaasta ilmus, V. ilmub oktoobris.
O. Schmeil: Wäike Looduslugu. Tõlkinud J. Piiper. H. 150 mk.
S. Sütt ja D. Koppel: Maateaduse Opperaamat. Algkoolidele neljas õppeaasta, wärwiliste kaartide piltide ja tabelitega. Kaartide hiljaksjäämise tõttu wiibib sept. keskpaigani.
S. Sütt ja D. Koppel: Maateaduse Ülesannete Kaustik. I. IV. õppeaasta.
K. Weski ja J. Grünthal: Aritmeetiliste Ülesannete Kogu. I.—VI. õppeaastani: Hinnad: — I. — 80 mk. II. — 55 mk. III. — 70 mk. IV. — 130 mk. V. — 90 mk. VI. — ilmub septembris.
Maramaa (Marfeldt): Geomeetria. V. ja VI. ühtluskooli õppeaastat.
K. Hintzer: Wabaharjutused. H. 60 mk.
J. Rumma: — Netshajew: Mere Tegewus. H. 60 mk.
Seton Thomson: Tito. Tõlkinud E. Treffner. H. 60 mk.
Aryo Ylppo: Lastetoast Koolipingile. Tõlkinud J. Teinmann (ilmub pea.)
H. Reichenbach: Juhe-Akwarium. H. 55 mk.
Dr. Fr. Kann: Linnu Tee. Ilmub lähemal ajal.
Sillaots-Riikoja: Kodu. Ülli ja poisu juhtumised. Ilmub lähemal ajal.
Wagner: Lood Loomadest. H. 40 mk.
K. Ewald: Loodus Jutustab. I. raamat. H. 60 mk.
K. Ewald: Loodus Jutustab. II. raamat. H. 95 mk.

Raamatute tutwustaja nr. 2. Hinnata 80 lhk.

Meie raamatud on müügil kõigis paremais raamatukauplusis.
Kui nad milgil põhjusel kauplusest puuduwad, siis palume otse meie kirjastuselt tellida järelmaksu ehk ettesaadetud post- ehk tempelmarkide wastu. Saja marga eest tellimise puhul wõtame saatekulud oma kanda.
Raamatutega lähemaks tutwunemiseks nõudke meie „raamatute tutwustaja" nr. 2.
Raamatute tutwustaja nr. 2 soowijaid palume saata kümme marka post markides saatekuludeks.

K./Ü. „Loodus".
Tartus, Wana tän. nr. 1.

Wenemaa nõus jäämurdjat „Wäinämöiset" meile wälja andma.

Moskwast teatatakse 4. sept. jäämurdja „Wäinämöise" asjus Wene wäliskommissariaadist: Laewade wastuwõtmine Soomest on antud riigi töö- ja kaitsenõukogu kätte, kes üleüldisest laewate arwust „Wäinämöise" peaks eraldama ja selle Helsingis Eestile üle andma, kui see tehniliselt läbiwidaw on. Loodetawasti ei saa riigi töö- ja kaitsenõukogu poolt laewa wäljaandmiseks takistusi tehtud.

Tööliste palgaolude küsimus.

Eile pani ametiühisuste kesknõukogu töö- ja hoolekande-ministeeriumile ette soowiawalduse, et ministeerium oma peale wõtaks palgaolude küsimuse lahengamise tööliste ja ettewõtjate wahel. Ametiühisuste kesknõukogu paneb ette homseks kommisjoni kokku kutsuda, millest osa wõtaksid tööliste esitajad ja töö- ja hoolekandeministeerium, ametiühisuste kesknõukogu, kaubandus- ja tööstusministeeriumi ning wabrikantide ühisuse esitajad.

Töö- ja hoolekandeministeerium ei ole ettepaneku kohta weel lõpulikult seisukohta wõtnud. Täna jõuab töö- ja hoolekande minister puhkuselt tagasi, mille järele siis küsimus ministeeriumis otsustatakse.

Berliini börse teated.

4. septembril. (Tartu raadiojaam.)

Naelsterling — 6516.80; dollar — 1458.17; Hollandi gulden 55930; Buenos-Ayres —.

Riia börse teated.

4. septembril.

Naelsterling 1159, dollar 259.50, Pr. frank 20.25, Belgia fr. 19.25, Rootsi kroon 68.75, Norra kroon 68.75, Taani kroon 55.75, Hollandi gulden 101.25, Saksa mark 0.20, Soome mark 5.56, Eesti mark 0.73, Poola mark 0.035, Tshehi kroon 8.46, 10 kuldrubla 1250, 1 kuldfrank 50. (Eta.)

Loodetaw ilm homme, 6. septembril.

Kerge tuul, wäike pilwitus, kuiw. Päewal wõrdlemisi soe, öösel jahe. Tartu ülik. meteor. obs.

Wastutaw toimetaja K. E. Sõõt.
Wäljaandja Jaan Tõnisson.

Trükitud „Postimehe" trükikojas, Tartus.

Tunde

antakse aritmeetikas, algebras trigonomeetrias, anal. ja sünt. geomeetrias, kosmograafias, füüsikas ning ka teistes ainetes. Walmistatakse eksamitele. Lootuse tän. 7, krt. 2, kõnelda kl. 11—12 ja 4—5.

Algõpetust klaweril

antakse odawasti Maarjamõisa tän. 4, krt. 5. Sealsamas wõib korterit leida üksik ametiskäia naisterahwas.

Minu

klaweri-õpetus

algab 11. septembril. L. Kurko. Näituse tän. nr. 18, krt. 3, kella 10—12 ja 4—6.

Haritud

noor neiu

soowib kohta kontorisse wõi ärisse kassapidajaks. Osaw kohalikke des keeltes, tunneb arwepidamist ja kirjutab masinal. Teat. slt. „A. + K." all.

Üliõpilane,

wilunud tunniandja

ja repetiitor, walmistab eksamitele ja aitab järele õigis keskkooli õpeainetes. Kõnet. igap. 12—2 ja 5—7 p. l. Wana-Kastani tän. 19, krt. 1.

Sissesõitnud

noor neiu,

keskkooli 6 kl. haridusega, soowib kohta kas kuhugi kaupl. ehk kontori kassapreitiks, müüjannaks ehk kirjutajannaks. Teatada slt. „Noor neiu" all.

Westisell

otsib kohta. Töötab iseseiswalt. Tunneb ka waltsidega püügelduft. Aadr.: Leebiku weskt, Tõrwa kaubu, A. Luuk.

Minu klaweritundide õpetus

algab 6. septembril. Uute õpilaste wastuwõtmine iga päew kella 11—2 ja 4—7.

Salme Hermann,

Weski tän. nr. 15, krt. 2, sissekäik läbi aia.

Noor neiu

soowib kauplusesse kohta, oskab kolm kohalikku keelt, enne kolooniaal-kauplises olnud. Pakkum. slt. „noor neiu" all.

Majad müüa

Karlowa, Pihtwa, Tiigi, Wladimiri, Kiwi, Jaboti, Tähe, Lille, Pärna, Raatuse, Kalda ja Holmi tänawates ja mitu suuremat ja wähemat talukohta.

Wennad Pehapite kontor,

Promenadi tän. 6.

Odawasti müüa 20 uut nikkel

aknariiwi

Tiigi tän. 24, k. 1.

Müüa uus

elektri-mootor

440 wolti, 3½ hobuse jõudu. Jns. W. Sander, Õpetaja t. 8.

Odawasti müüakse

õmblusmasin,

kulduur, mööblit ja muid asju. Kiwi uul. 8.

Jooksupoissi

tarwitab

Postimehe trükitoda.

2. ksp. kadus Laia kuni Lepiku tänawani minnes naisterahwa

käekott

ühes isikutunnistusega. Ausat leidjat palutakse waewataju eest ära tuua Lepiku tän. nr. 10, krt. 4.

Wanemuise teater
Teisipäewal, 5. sept. kell 8 õ.

Wiguriwänt.

Curt Kratzi ja Arthur Hoffmanni naljamäng 3 waat.

Русскій театръ
Дирекція А. В. Проникова
Зданіе Нѣмецкаго театра.
Во вторникъ 5 сентября с. г. съ участіемъ Е. Т. ЖИХАРЕВОЙ

Трильби.

Драма въ 5 дѣйствіяхъ и 6 картинахъ Г. Ге.
Начало въ 8 час. вечера.
АНОНСЪ: Въ пятницу 8 сентября ВЕНЕФИСЪ Е. Э. ГАРРАЙ — „ОБРЫВЪ“ По роману Гончарова.

Ado Umbleja

Narwast,
teatage oma adress Tallinna, Inglise-Balti tehas 129, krt. 22, Mõim.

Uuesti renoveeritud
möbleeritud

tuba

elektriwalg. ja erasisseläiguga korralikule naisterahwale õhtu meesterahwale üürile anda. — Tolstoi tän. nr. 8, krt. 1.

Pärale jõudnud ning igal aeval saadawal:

Kitiktriiti (6-puud. kottides)
Papinaelu (1-p. kastides)
Gipsi (5-puudalisted kottides)
Aknaklaasi
Shamott-liwa (punased, Inglism.)
Shamott-sawi 3-puudal. kottides
Port-Kunda ja Asseri tsementi tõuni ja wagunit wõisi
Rootsi kiwisõetõrwa
Petseri tõrwa
Lati-, plaatuuri- ja katusepleksinaelu
Silatuuritraati
Pillirooqu
Katusepapsi igas laiuses
Maakriwärwe
Wärnitsat, masinaõli
Tsilindriõli, pletki,
Terpentiini jne.

Ehitusmaterjalide ladu
J. Thomson ja P. Hallap
Riia tän. nr. 65, telef. 592.

Wagune, üüma kaštita perekond soowib tungiwalt
korterit
köögiga ehk ilma ajakohase tasu eest. Teatada Lutsu tän. nr. 10, kuldsepaärisse Ote.

Möbl. 2 aknaga. era-sissek.

tuba

1. korrusel wälja üürida. Kastani tän. nr. 87-a.

Wajax müüb ehk ebasgidi 1—3 toalist köögiga
korterit,
nõus igasuguste tingimistega. Wõin Wiljandis samasuure wastu anda. Ülesanda kohe Kaubahoowis 15.

Mööbl. tuba

ära anda, erasissekäiguga, Tähe tän. 61, krt. 2.

Korterit ja kosti
leiawad 4 intellig. meesisikut. Küsida Kalda tän. 17, pr. Soowerilt, kurjusemajast.

Üliõpilane wajab möbleeritud

tuba

erasissekäiguga, soowitaw elektriw. ja kiikooli lähedus. Teatada sit. sub. „P. P.“

---

2 mööbl. tuba

köögi tarwitamisega wälja üürida. Küsida Mätluse tän. 18, krt. 3, kella 11—12 ja 6—7.

Klaver

üürile anda. Lähemat Lai tän. 34, krt. 2.

---

6. septembril 1922.
Wanemuise teatri saalis.
Sissesõitnud Eestisse tuntud wiiulikunstniku

André de Prang'e

(kroonitud Pariisi ja Peterburi konserwatooriumide poolt)

esimene kontsert

Peterburi ja nüüdne Tallinna konserwatooriumi professori
Artur Lemba
kaastegewusel.
EESKAWAS: Kreisler, Auer, Chopin, Brahms, Tschaikowsky, Schuman, Sarasate, Chopin ja t.
Klaweril saadab ARTUR LEMBA.
Piletid eelmüügil saadawal kella 11—1 ja 5—8 õhtul Wanemuise teatri kassas. Algus laup., 2. septembril. Algus kell 8½ õhtul.

Rakwere Spordiselts „Kalewi“

rahalise loterii wäljaloosimine

turnisaali ehitamise heaks on 17. septembril 1922. a. Rakweres.

A.-S. Tartu Metallwabrik G. ja H. Lellep

erakorral. peakoosolek

Tartus, Maarja tän. nr. 21-23, 1. oktoobril 1922. a., kell 12 l.

Päewakord:
1) Krediidi küsimus.
2) Walimised.
3) Läbirääkimised.

Aktsionäärid, kes koosolekust osa wõtta soowiwad, peawad omad aktsiad ehk panga kwiitungid mitte hiljem kui 7 päewa enne koosolekut wabriku walitsusele sisse andma. Juhatus.

Naisselts

Suurturg 2,
majapidamistooli wõetakse weel õpilasi wastu
kuni 15. septembrini.
Lühemaajalistele keedukursustele ülesandmine igal ajal.

Teadaanne.

Aktsiisi peawalitsus teatab,
et kõikidel, kes 1923. a. restoraanide, seltside, einelaudade, õlleladude ja õllekaupluste awamiseks luba soowiwad saada, tuleb kõige hiljem 1. nowembriks s. a. sellekohased soowiawaldused seaduses ettenähtud korras (R. T. nr. 93-94 1920. a. ja R. T. nr. 27 1921. a.) kohaliku linna- ehk maakonnawalitsuse nõusolekuga aktsiisi peawalitsusele sisse anda. Niisama tulewad ka napsi- ja liköörikaupluste ning nimetiste lubade järele piirituse- ja wiinamüügikohtade awamiseks, wiimaste kohta ühes tingimistega, soowiawaldused kohalikkude aktsiisiringkondade kaudu mitte hiljem kui 1. nowembriks s. a. aktsiisi peawalitsusele sisse anda.
Aktsiisiwalitsus.

Aknaklaasi

soowitab **Joh. Lindemann Tallinnas,**
Rataskaewu tän. nr. 8.

Jõgewa „Uku“ willatöötusele

willade ketramiseks ja kraasimiseks wastuwõtmine on awatud
Pukas, L. Luukas'e juures, omas majas, postkontori wastu.
Töö korralik ja kiire. Hinnad alandatud.

Hädalahein

antakse Annemõisas enampakkumise teel wälja nõdel, 8. sept. s. a. kell 10 homm.

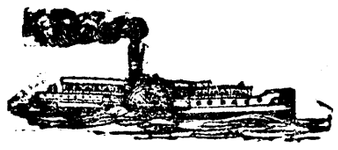

Rud. Christ. Gribel, Stettin

Doppeltkruwidega kiiraurulaew

„Rügen“

Korralist reisijate ühendus Tallinn — Stettin.

Ärasõit igal kolmapäewal
peale lõunat kell 5½ Kaupmeeste sillalt.

Agentuur

R. Christiansen & Ko.

Tallinnas, Lai uul. 34.
Telefon nr. 16—66. — Telegr. aadress: Fach.
Raudtee sõidukaartide ettetellimised Stettin—Berliin wõetakse siin wastu.

Otsitakse tublit wilunud
müüjannat
wähese dekoratsiooni oskusega ja wähese kontori praktikaga, kes kolm kohalikku keelt oskab. Pakkumised saata tunnistuste ärakirjadega ehk soowitustega, pildi (mis tagasi saadetakse) ja palga nõudmisega sit. „Kestew kohe all“.

Meestöölisi

tarwitab M. Gelbi lauamabrik, Fortuuna tän. nr. 15.

Tähtis neile, kellel mööblid saata Saksamaale.
Lähemal ajal on 2 mööbliwagunit wabad mööbliite saatmiseks Saksamaale. Ettetellimised palutakse **Eesti Tarwitajate Keskühisuse** Transportosakonnale, Wiruwärawa puiestee nr. 15, telef. 10-68 ja 5—87 saata.

Kellel on head kolonial- ehk talurahwa-
kaupluseruumid
wahetada toredate eluruumide wastu, suur saal, köögi ja magamise tuba köögi ja ühes kõrwaliste ruumidega 3-das linnajaos. Soowitaw olels Raatuse tän. Palun oma aadressi teatada Jaama tän. nr. 12, krt. 4.

Tartu linnawalitsuse terwishoiu osakond wajab
kooli-õde.
Soowiawaldused ühes endise tegewuse kirjeldusega tulewad ära anda kuni 9. septembrini s. a. linnawalitsuse terwishoiu osakonda, Kalamehe tän. nr. 14. Linnaarst.

Pühap., 17. septembril s. a. kell 9 homm. alates,
müüakse Kabala mõisas, Wiljandimaal awalikul

enampakkumisel:

Elektri sisseseade (2 dünamod, jagamise tahwel, akkumolaator, kaubelit 26.000 jalga, obasõmid, kontaktid, lambid, schalterid, kogu mõisa walgustuse sisseseadest), algushinnaga Mrk. 80.000.—

Mitmesugused põllutöörriistad ja masinad, nagu: reaskülwajad, waoajamise masinad, kunstsõnniku lahutajad ja külwajad, wiljaniitjad Cormick, randaalõkked, sulkisahad, wankrid ja m.

Materjalid: palgid, latid, lauad, plangud, teiwad, turbab, põletispuud, lubi j. m., ning

muud eluta põllumajanduslist inwentari.

Wiljandimaa riigimaade 3. ringk.
walitseja: J. Karu.
Asjaajaja: (allkiri).
Kabala mõis,
30. aug. 1922. a. Nr. 839.

Ilmunud

Keedu ja majapidamise juht.

Wälja annud A. Tannbaum
Tartu Tütarlaste Gümnaasiumi õpetaja, Tolstoi tän. nr. 13.

Ilmusid trükist
ja saadawal kõigis paremates raamatukauplustes:

1) **Üldine näitekirjanduse nimekiri,** milles üle 1200 üksiku näitemängu dekoratsiooni ja tegelaste arwu seletusega. à Mk. 175.—

2) **Näojumestamise kunst.** Albert Borée järele H. Auto. Praktilised juhatused algajatele näitlejatele ja asjaarmastajatele. à Mk. 60.—

Tellijad, kes saadawad ette raha postiga ehk postmarkides, saadame raamatud omal kulul wälja. **T. Mutsu raamatukauplus,** teatrikirjanduse ja tarwiduste keskladu Tallinn, Wabaduse plats nr. 1. Telefon nr. 1-78.

Laura mõisas, Petserimaal, on müüa

wiinawabriku sissesead.

Uuema süsteemi aparaat jne. A. Sarry. Laura postiosakond.

Otsitakse
kõgitüdrukut.
Üles anda „Dr. K.“ all „Postimehe talit.

Tarwitatakse tublit teenijat-
tüdrukut.
Wabriku tän. nr. 3—12.

Sadulsepp tarwitab
õpilast.
Tulla kella 12—6 p. l., sadulseppmeister J. Urla, Riia t. 17.

Tüdrukut,
kõgitööle, on tarwis restoraan Segerlin, Küütri tän. 5.

Kudujaid
ja õpilasi tarwitatakse kudumisärisse, Uueturu tän. 13, tulla iga äripäew kella 1—6 p. l.

Pianiino- ja wiiulimängijaid
(naister.) wajab restoraan Riia tän. nr. 39.

Kingsepaõpipoissi,
kes tööd tunneb, on tarwis Aleksandri tän. 68.

Pagaritöölist,
kes tööd tunneb, on tarwis (wõib naisterahwas olla). Teateid saab Pihkwa tän. 46-a, poest.

Tarwis
üksiteenijat
kes keeta oskab. Tulla Riia tän. 131, krt. 2, iga päew 1—5.

Otsitakse
talitajat,
kes ka keeta oskab. Ilmuda Lossi t. 15, krt. 1, hoowi peal.

Karjust
tarwitatakse wähema karja peale. Wõib ka waeseu inimene olla. Kaupa tehakse Marja t. 5, k. 7.

---

3 mööbl. tuba
elektriw., neudest 2 ühendatud, erasissekäiguga, intelligent herradele ära anda. Sealsamas wõib toitwaid lõuna- ja õhtusööke saada, Tiigi t. 70, k. 1, k. 3—6.

Osanikku
meeste- ehk naister. kauplusse suurendamiseks, solidsetel tingimistel kohe tarwis, ehk kauplus ära anda, suurema ettewõtte jaoks ruumid, koht ja tingimised head. Pakk. saata sit. „solid tingimised“ all.

Mööbliga tuba
on wälja üürida. Teateid saab Poe tän. 3, Pedraudse ja Ko kauplusest.

Lauluõpetust
annab
Salme Kann
Jaaala kool. Mätluse tän. 4, krt. 5, hoowimajas, kõnetund kella 11—12 ja 3—5 p. l.

Annan
klaweritunde.
A. Weltz.
Jaani tän. 13, krt. 1, kõnetund kella 4—5.

Wabakunstniku Jacobseni õpilane annab
klaweriõpetust.
Wõtab ka algajaid wastu. Aia tän. 24, krt. 2, teisel korral, kella 10—12 ja 4—5.

Klaweriõpetus
algab 7. sept. Tähe t. 8, krt. 3, kella 3—4, J. Mattisson (herra Jacobseni õpilane).

Minu 02
klaweritunnid
algawad 11. sept., uute õpilaste wastuwõtmine kohe. Prof. proua Schindelmeijer, Petseli tän. 2, krt. 2.

Minu
klaweritunnid
(wabakunst. Jacobseni õpilane) algawad 11. sept. Wõtan uusi õpilasi wastu. Peterburi tän. 81, al. kord, hoowis. Frieda Wirro, räägida iga päew 3—5 p. l. 02

Kooliõpetajanna annab Inglise, Saksa, Wene ja rehkenduse
tunde
ja aitab järele kõigis õpeasjus. Ülle tän. 8, krt. 1, elas enne Wäike-Tähe tän. 12.

Klaweri ja Saksa keele
tunde
antakse Weski tän. 31-a, krt. 1.

Naisametnik
otsib kohta kas kantseleisse wõi kontorisse. Tunneb masinal kirjutust ja oskab keelt, on wilumus. Pakkum. sit. „Energiline“ all.

Herrad
pagarid!
Aus, puhas noor poiss palub kohta hoolsaks õpilaseks. Teat. sit. „Mittesuitsetaja“ all.

Tuba
mööbliga, erasissekäik. elekter, soowi järele klaweri tarwitamisega intelligent, wagusalt elawale isikule ära anda. Tähe tän. 108, krt. 1.

Mööbl. tuba
on üürile anda. Sealsamas wõib koolilaps korteri leida üksitu juures. Kastani uul. nr. 87-a, krt. 2.

Käekott
leitud. Kätte wõib saada kuulutuse kulu eest. Raatuse uul. 97, krt. 7.

Minu naisterahwa
õpetõõlis
algab õpetõö 1. oktoobril s. a. Õpetust antakse moodistes käsitöödes, wäljaõmblemises, käsitsi ja masinal, ilu wärwimises ja ilumaalimises pesu eht wärwidega igasuguse riide peale. Riidid ja pesuehk wärwid olen ise wäljamaalt ühes toonud, õppijatel sealsamas saadawal. Lähemat suusõnal kella 3—6 p. l. Tartus, Tähe tän. 63, Karlowa apteegi õrwal.
R. Hochberg.

---

2 ruumikat, hästi möbleeritud
tuba
waiksetele üürnikudele ära anda, Lepiku uul. 9, krt. 3, kl. 5—7.

Antakse ära
kauplus,
elawal kohal. Lähemat saab teada Riia uul. 18, Pilätsik kauplusest.

Koolilapsed
leiawad korraliku korteri elektriw. Soowi korral ka klawer tarwitada, Wäike-Tähe tän. 2, k. 1.

Wagune perekond otsib 2—5 toalist
korterit.
Lepin kõigi tingimistega. Teated palun saata Rüütli tän. 21, kõbara-äärisse.

Pianiinot
soowitakse üürida ehk pruukida. Teatada Ladumise u. 10, Sepp.

Wäike wagune kolmeliikmeline lasteta perekond tarwitab wõimalikult kohe ajakohase hinnalist 2—3 toalist köögiga
mööbleer. korterit.
Soowitaw olels lähemale süda linnale. Teat. sit. „wagune“ all.

---

2 hästi möbleeritud
tuba
ja eestuba, elekter ja eraldisissekäik, Petrogradi tän., wahetada 1 mugawa toa (ka eestuba tarwilik) wastu, keskkinnas ehk puusilla ümbruses kuni Peetri kirikuni. Pakkum. kuni 6. sp. sit. „Mugaw“ all.

Soowitakse
20.000—25.000 m.
laenata
kindlale maja obligatsioonide peale, pisemaks ajaks. Pakk. sit. „20—25“ all.

Oksjon.
6. sept. kell 12 p. müüakse kohtupristawi poolt Tiigi uul. nr. 24, Smirnoni liikuw warandus ära.

Tiiw-klawer
müüa Peterburi t. 129, poes.

Kaks mööbliga
tuba
elektriw. üürile anda. Lootuse tän. nr. 2-a, krt. 4.

A. Sirk
Kaubahoowis nr. 21-b
soowitab mõõdukate hindadega kohale jõudnud wärskeid
Norra raswaheeringaid
Shotte ja Jarmouthe, Mattics, Matfull ja Full,
Petrooleumi
Baku naftat
Masinaõli, Nobel nr. 6
Tsilindriõli
Täidast
Wankrimääret
Seebikiwi
Kampfoli
Soola jne.
waiksel ja suurel müüdul.

Raadilt Tartu wakfalini ladus
mantliwöö.
Palun waewatada eest ära tuua Raatuse tän. nr. 13, krt. 1.